

SKUPAJ PIŠEMO ZGODBE NAJLEPŠEGA MESTA

ŽIGA ŠTRUKELJ

TU ŽIVIM IN NE
BI ŠEL DRUGAM

Ljubljana

NA ŠTEVILO GLEDALIŠČ V MESTU SMO LAHKO RES PONOSNI. OBISKALI SMO TUDI SHRAMBO ARHEOLOŠKIH NAJDB IZ ZGODOVINE LJUBLJANE. PODPRLI SMO DOBRE PODJETNIŠKE IDEJE. SEDLI SMO V KLOPI UNIVERZE ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE, VSEM ŠTUDENTOM PA ŽELIMO VELIKO NOVEGA ZNANJA IN PRIJATELJSTEV.

O ČEM PIŠEMO TOKRAT

V mesto, ki se je že odelo v jesenske barve, so spet prišli študenti z vseh koncev sveta. Ljubljana jih navdušuje s svojim udobjem, pa tudi z znanjem, ki se ga bodo naužili na predavanjih in vajah. Mnogi med njimi so našli začasen dom v Študentskem naselju Rožna dolina, od koder svoj program oddaja Radio Študent. Če se bodo učili s srcem, bo gotovo lažje obvladati snov. To je načelo, po katerem kreativno umetnost na Ljubljana International School poučuje Samuel Gustavsson, Šved, ki ga je k nam zvalila ljubezen. V šolske klopi so sedli tudi znanja željni slušatelji Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, ki se bodo učili vsega, od ustvarjalnega pisanja do latinščine. Bolj kot ocene jim je pomembna dobra družba, to pa lahko najdejo tudi v Kinodvoru na abonmaju Filmska srečanja ob kavi. Namenjena so starejšim ljubiteljem sedme umetnosti, ki se po projekciji lahko pogovarjajo z gosti. Tudi v zakulisje gledališč smo pogledali. Na desetih kvadratnih kilometrih mestnega središča jih imamo skoraj toliko kot londonski West End in vsa so kar naprej polna. Radi imamo odre in dogajanje na njih, tudi tistega v Stari elektrarni, ki ga z energijo napaja ekipa Zavoda Bunker. Pri njih je na festivalu Mladi levi letos gostoval Žiga Štrukelj, kmet iz Kosez, ki lepo skrbi za svoje krave, prašičke in kokoši, občasno pa nastopa še v muzikalih. Saj smo konec koncev v mestu, ki podpira ustvarjalne ljudi. To lahko potrди tudi pet podjetnic, ki so svoje ideje realizirale s pomočjo projekta PONI LUR. Odpravili smo se še na obisk v Arheološki center MGML, na sabljanje v dvorano Tabor in lišpanje v Leposlavo. Naše mesto je polno zanimivih zgodb, ki vam bodo polepšale deževne jesenske dneve.

16

32

39

Ljubljana

oktober 2024

Izdajatelj

Mestni svet Mestne občine Ljubljana, Mestni trg 1

Zanj

župan Zoran Jankovič

Uredniški odbor

Marjan Sedmak (predsednik), Manuela Ela Piškur (podpredsednica), Maruša Babnik, dr. Tina Bregant, Boštjan Koritnik

Odgovorni urednik

Nenad Senić

Pomočnica odgovornega urednika

Nina Kožar

Oblikovna zasnova

Špela Pfeifer

Izvedbeno oblikovanje

Maja Petrovič

Foto na naslovnici

Jernej Čampelj

Tisk

Salomon, d. o. o.

Naklada

132.972 izvodov

Predloge, pohvale, kritike ali le pozdrave pošljite na: revija.ljubljana@ljubljana.si

Glasilo Ljubljana
Mestni trg 1
1000 Ljubljana

Natisnjeno na okolju prijaznem papirju. Glasilo brezplačno prejme vsako gospodinjstvo v Mestni občini Ljubljana.

ISSN 1318-797x

ALJOŠA BAGOLA

avtor, predavatelj, kreativec

Junak se ne kuja, ampak se pomuja

Pred kakšnim letom dni sem na deževen in že zjutraj zoprno pritiskajoč dan – takšen, ki nam s svojo nevidno, a občutno težo okobali ramena in nas na cesti spremeni v hupajočo falango godrnjačev in izsiljevalcev prednosti – sprehajal psa. Na plakatnih mestih, ki stoično zdijo na zidu pekarnice na Trgu mladinskih delovnih brigad, do katere so se, ko je še obratovala, ponoči radi opotekli razposajenci iz bližnje diskoteke in si opletajoče jezike opekli z vročim burekom, sem opazil lepo ilustracijo. Takoj sem prepoznal delo svoje nekdanje sodelavke Vide Igljčar. Pripis podobni pokončne ženske, ki s plapolajočim ogrinjalom, prav tako stoično, stoji na dlani elegantno iztegnjene roke, je pravil. Tudi junakinje si včasih poiščejo pomoč. MOL je v okviru meseca duševnega zdravja pripravila kampanjo ozaveščanja o pomembnosti duševnega zdravja. »Odlično, bravo!« sem vzkliknil.

Tudi sam sem ambasador kampanj duševnega zdravja in po svoji izkušnji z izgorelostjo velik zagovornik detabuizacije in destigmatizacije iskanja strokovne pomoči pri duševni stiski. Pravim, da stiska ne stika za našo bolečino, ampak za našo veličino. Se pa moramo do tega spoznanja dokopati, prebiti. Šele nekaj let je, odkar sem – pred tem vedno neuničljiv superjunak, takrat pa sveže

izgorel – vsako jutro zavel na Rožnik in oddelal svojih deset tisoč korakov v naravi, da bi ukrotil dvajset tisoč rušilnih misli v svoji glavi.

Zakaj skrb zase tako dolgo zanemarjamo? Slovenci imamo pogovorno debelo kožo, kar pa nam pogosto onemogoča, da bi se v svoji koži tudi dobro počutili. Živalska potrpežljivost, skrajna požrtvovalnost in neskončno dolgo prenašanje vsega živega niso dober recept za dobro počutje. Zato moramo postaviti meje, najprej sebi, nato pa tudi drugim. Tako kot obvoznica začrta meje mestu, tako moramo mi okoli sebe speljati obvoz stalnim zahtevam in pričakovanjem. Tako kot mesto skrbi za odvoz odpadkov, moramo tudi mi poskrbeti za odvoz notranjih kosovnih odpadkov – že zdavnaj preživelih vzorcev, ki nas silijo v pohlevnost, ubogljivost in odlašanje s skrbjo zase.

Tako kot pričujoča revija, za katero meščanke in meščani komaj čakamo, da zaštrli iz nabiralnika, gradi skupnost, povezuje in spodbuja k druženju in različnim aktivnostim, moramo tudi mi svoj notranji nabiralnik napolniti z dobrimi in spodbudnimi. Zato pravim, da se junak ne kuja, ampak se pomuja. Tudi če to pomeni, da si dovoli svojo ranljivost in si poišče pomoč. Iz prve roke lahko trdim, ko to storimo, hitro ugotovimo, da smo prišli po moč. Po svojo moč.

Nepremično premoženje Mestne občine Ljubljana

Pri razpolaganju z nepremičnim premoženjem in njegovem upravljanju je treba ravnati v skladu z veljavno zakonodajo, ki ureja to področje, ter v skladu z načeli ravnanja s stvarnim premoženjem države in samoupravnih lokalnih skupnosti. MOL vsem zainteresiranim omogoča vpogled v načrtovane prodaje in oddaje nepremičnin, ki so v njeni lasti, s spletno aplikacijo **Nepremičnine MOL (ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/nepremicnine-mol)**, kjer je tudi v celoti opisano ravnanje z nepremičnim premoženjem. DDV ni vključen v ceno.

PRODAJA POSLOVNIH PROSTOROV

Prostori v stavbi št. 1725-466 na Resljevi cesti 14, in sicer v 2., 3., 5., 6., 7. in 8. etaži, v skupni izmeri 1250,11 m²
Izklicna cena: 1.921.000 €

Prostor s pripadajočo kletjo v stavbi št. 1725-323-12 na Gosposvetski cesti 1, in sicer v 1. nadstropju, v skupni izmeri 170 m². Prostor je potreben celovite prenove.
Izklicna cena: 680.000 €

Cena ne vključuje dwoodstotnega davka na promet nepremičnin, ki ga plača kupec.

Mestna občina Ljubljana

Spoštovani meščanke in meščani!

V Mestni upravi MOL si prizadevamo za čim bolj dostopno, prijazno in hitro komunikacijo, tudi s sodobnimi digitalnimi potmi. Del e-pošte za MOL prejmemo neposredno na e-naslove naših sodelavk in sodelavcev, to pa zaradi množičnosti e-sporočil občasno povzroči zastoje pri reševanju zadev. Da bi lahko še bolje in hitreje obravnavali vsa e-sporočila, vas prosimo, da e-pošto naslavljate na uradni e-naslov MOL **glavna.pisarna@ljubljana.si** in ne neposredno na e-naslove naših sodelavk in sodelavcev.

ZBIRAMO PREDLOGE ZA NAGRADE MARJANA ROŽANCA

Na Mestni občini Ljubljana do 15. oktobra 2024 zbiramo predloge za prejemnike nagrade Marjana Rožanca, najvišjih priznanj MOL na področju športa. Podelili bomo eno nagrado za športni dosežek v minulem letu in največ tri nagrade za delo v daljšem obdobju.

Nagrado za športni dosežek v minulem letu lahko prejmejo športniki, ki so osvojili eno izmed prvih treh mest na olimpijskih igrah, svetovnem prvenstvu, evropskem prvenstvu, sredozemskih igrah ali osvojili skupni svetovni pokal. Nagrado lahko prejme tudi društvo, ki je doseglo odmeven rezultat na uradnih mednarodnih tekmovanjih v članski konkurenci. Športni delavci lahko prejmejo nagrado, če so sodelovali pri osvojitvi prej omenjenih naslovov ali pa so njihovi športniki sodelovali na olimpijskih igrah.

Nagrado za delo v daljšem obdobju pa lahko prejme posameznik (športni pedagog, strokovni delavec in podobno), ki je deloval na področju športa najmanj 20 let. Športni novinar lahko prejme nagrado za dolgoletno odmevno spremljanje športnikov in športnih ekip na posameznih področjih, zlasti z območja MOL.

Celoten razpis je objavljen na spletni strani **ljubljana.si/sl/mestna-obcina/mestna-uprava-mu-mol/oddelki/oddelek-za-sport/razpisi/javni-razpis-za-podelitev-nagrad-marjana-rozanca-za-podrocje-sporta-v-mestni-obcini-ljubljana-za-let-2024**, dodatne informacije pa dobite na Oddelku za šport MOL s klicem na telefonsko številko 01/306 46 09.

Slovesna podelitev nagrad bo predvidoma v četrtek, 21. novembra 2024.

Spoštovane krvodajalke, spoštovani krvodajalci mesta Ljubljana!

Vljudno vas vabimo, da darujete kri za zdravje in življenje soljudi. Pokličite 051/389 270, 051/671 147 ali 030/716 796 in se naročite na odvoz. Krvodajalska akcija bo 11., 20. in 23. oktobra ter 8. novembra 2024 na Zavodu RS za transfuzijsko medicino v Šlajmerjevi ulici 6. Več informacij na **ztm.si**.

Hvala, ker darujete kri za življenje.

Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Ljubljana

Spoštovane Ljubljančanke, spoštovani Ljubljančani! Z odločitvijo o darovanju organov in tkiv lahko rešite mnogo življenj, a morate o tem humanem dejanju po smrti razmišljati za časa življenja in v krogu najbližjih. Za darovanje organov in tkiv po svoji smrti se lahko odloči tudi mladoletna oseba po dopolnjenem 15. letu starosti.

Pristopno izjavo za darovanje organov in tkiv lahko izpolnite na spletnem mestu **e-uprava.gov.si** (z elektronskim podpisom) ali pri pooblaščenih osebah na RKS – Območnem združenju Ljubljana na Tržaški cesti 132, in sicer po predhodnem dogovoru na telefonski številki 01/62 07 290 in 040/943 937 ali s sporočilom, poslanim na e-naslov **kaplja@rdckrizljubljana.si**. Izpolnjena pristopna izjava se posreduje zavodu Slovenija-transplant, ki vas nato vpiše v register darovalcev organov in tkiv po smrti.

Javni stanovanjski sklad MOL razpisuje oddajo namenskih najemnih stanovanj v najem mladim, starim od 18 do 29 let (na dan 31. decembra 2024 še ne stari 30 let), ki šele vstopajo na trg dela in so finančno šibki, pri osamosvajanju in reševanju stanovanjskega vprašanja pa potrebujejo pogoje za oblikovanje lastne družine in s tem zagotovitev kar najbolj stimulativnih razmer za delo in bivanje na območju MOL.

Predmet razpisa je 75 namenskih najemnih stanovanj na različnih lokacijah na območjih MOL in Občine Vrhnika. Stanovanja bodo vseljiva predvidoma v prihodnjih dveh letih.

Prosilci, ki se želijo prijaviti na razpis za dodelitev namenskih najemnih stanovanj za mlade, morajo oddati vlogo na posebnem obrazcu razpisnika. Obrazec vloge, s katerim se prosilci prijavijo na razpis, bo na voljo do vključno 17. oktobra 2024 v recepciji Javnega stanovanjskega sklada MOL, v pritličju Zarnikove ulice 3, vsak delovni dan od 8. do 17. ure, v petek pa od 8. do 14. ure. Obrazec vloge bo na voljo tudi v elektronski obliki na spletni strani razpisnika **www.jssmol.si** in MOL **www.ljubljana.si**.

Zapisniki in magnetogramski zapisi sej Mestnega sveta MOL so objavljeni v rubriki Seje Mestnega sveta na **ljubljana.si**.

Dihanje za boljši spanec

NINA KOŽAR

Društvo šola zdravja, ki po Sloveniji organizira jutranjo telovadbo 1000 gibov, izvaja še brezplačne popoldanske dejavnosti Dihamo z naravo. Vodijo jih vaditelji, ki v eni uri z udeleženci naredijo sklop dihalnih tehnik, nežnega gibanja hrbtenice in medenice ter tehnik sproščanja živčnega sistema. Te vadbe so fizično manj naporne kot jutranje, a vam bodo pomagale učinkoviteje zbrskriti misli. Udeleženci pravijo, da po njih lažje zaspijo in se sploh bolje počutijo. Pridružite se jim lahko v Novih Jaršah, Tivoliju in Dravljah, pa tudi v Zajčji dobri, na Novem Brdu, Golovcu in Ježici. Termine vadb najdete na spletni strani solazdravja.com.

Vse za lepoto in slavo

NINA KOŽAR

Ob najpomembnejših trenutkih življenja si vsi želimo blesteti, zato je pet cenjenih profesionalnih umetnikov ličenja in oblikovanja pričesk na Trgu Osvobodilne fronte 13A odprlo lepotilni studio po imenu Leposlava. Empera, Goxo, Katja Duh, Vanja Djuran in Irina Kysselef, ki jim zaupajo številni domači in tuji modni oblikovalci, režiserji, fotografi in pop zvezdniki, svoje stranke s popolnim make-upom in frizuro pripravljajo na poroke, družabne dogodke, maturantske plesne in službene večerje ali samo na dneve, ko pač potrebujejo malo razvajanja. V Leposlavinem salonu pa bodo organizirali tudi delavnice, saj bi bilo škoda, da se vsa ta lepota ne bi širila naprej med ljudi.

Znanje za še boljše reševanje

NINA KOŽAR

Brez skrbi, na Rudniku ni gorelo, čeprav so se tja zgrinjale trume rdečih in rumenih reševalnih vozil. Na največje usposabljanje gasilcev in prvih posredovalcev s področja tehničnega reševanja ob prometnih nesrečah v tem delu Evrope je prišlo 750 poklicnih in prostovoljnih gasilk in gasilcev iz različnih držav. Na dogodku Heavy Rescue Slovenia so si izmenjali izkušnje in znanja, se pomerili na tekmovanju gasilskih dvojic in na sejmu spoznali novosti proizvajalcev. Veliko zanimanja je bilo za prikaz delovanja in gašenja tovornih vozil na električni ali alternativni pogon, saj jih je na naših cestah vse več. Dogodek je bil lep uvod v oktober, mesec požarne varnosti.

Čisto pravi prijatelj

KAJA BENKO

Že pogovorno prijazne Kavalirje poznamo vsi, zdaj pa so se na območju Sostra razveselili še Prijatelja Kavalirja, električnega kombija, s katerim se lahko starejši brezplačno zapeljejo do zdravstvenih ustanov, lekarn in upravnih enot v Ljubljani. Prijatelj Kavalir je nova storitev javnega podjetja LPP, s katero prebivalcem z obrobja mesta zagotavljajo varen, udoben in prijazen prevoz do omenjenih storitev. Pri tem ne smemo pozabiti na neprecenljivo pomoč Lekarne Ljubljana, ki je omogočila nakup vozila. Prijatelj Kavalir vozi vsak delovnik od 7. do 15. ure, naročite pa ga lahko na številki 01/582 25 55 vsaj en dan prej, preden potrebujete prevoz.

Okolju prijazno in udobno po mestu

V Ljubljani je september že tradicionalno v znamenju spodbujanja trajnostne mobilnosti, saj MOL skupaj s številnimi partnerji že več kot 20 let sodeluje v evropskem tednu mobilnosti. V tem okviru vsako leto pripravijo tudi trajni ukrepe, s katerimi nadgrajujejo okolju in ljudem prijazne oblike premikanja po mestu. Letos so ali še bodo izvedli kar 12 večjih in manjših ukrepov, med katerimi jih tokrat predstavljamo šest.

KAJA BENKO

Dolgo pričakovana novost na mestnih avtobusih

Na LPP so že dolgo prejeli predloge in vprašanja, zakaj je vstop potnikov mogoč le pri vratih pri vozniku. Predloge so podrobno proučili in jim zdaj tudi ugodili. Od sredine septembra je tako vstop na mestne avtobuse mogoč pri prvih in drugih vratih, tretja in četrta pa ostajajo namenjena le izstopu. Na LPP pričakujejo, da bo ta ukrep pomembno pripomogel k hitrejšemu polnjenju avtobusa, potniki se bodo lažje razporedili po vsem avtobusu, to pa bo skrajšalo tudi potovalni čas. Kot pri vsaki spremembi bo tudi pri tej trajalo nekaj časa, da se je bodo navadili vsi potniki. Zato ne bo odveč, če poudarimo, da so pri drugih vratih najprej na vrsti potniki, ki izstopajo, šele nato pridejo na vrsto tisti, ki vstopajo. Pa še to: validatorji so zdaj nameščeni tudi pri drugih vratih, tako da pravila validiranja ostajajo enaka kot doslej.

Koleščkarji, pozor, imamo nov kolopark

Predvsem med otroki in mladimi so zadnja leta zelo priljubljeni koloparki, razgibani poligoni, namenjeni aktivnemu preživljanju prostega časa ter urjenju veščin na različnih koleščkih, od koles, skirojev, roln, rolerjev in kotalk do poganjalčkov. Sedmim koloparkom, ki so urejeni v Šiški, za Bežigradom, na Fužinah, v Štepanjskem naselju, v Podutiku, ob Cesti v Gorici in v soseski Novo Brdo, se je v Polju pridružil še osmi. Ta stoji ob OŠ Polje na Zaloški cesti, večje in manjše asfaltno grbine se raztezajo na 385 kvadratnih metrih, obkroža jih kar 520 kvadratnih metrov zelenih površin. Dogajanje na koloparkih je pestro vse leto, še posebej pa takrat, ko na njih potekajo različne aktivnosti, ki jih organizira KD Rajd. Med drugim se lahko udeležite različnih kolesarskih šol in delavnic, pa tudi tekmovanj v seriji KoloPark Pokal. Kdo ve, morda boste prav vi naslednji prvak koloparkov!

NA LETALIŠKI CESTI ŽE SEDMO PARKIRIŠČE P+R

Ob ljubljanski obvoznici je razporejenih že sedem parkirišč P+R, ki so namenjena celodnevni parkiranju avtomobilov in so dobro povezana z javnim potniškim prometom. Že zelo dobro poznanim parkiriščem Dolgi most, Barje, Ježica, Stanežiče, Studenec in Stožice se je zdaj pridružil še P+R Letališka, ki leži tik ob vzhodni obvoznici in v neposredni bližini BTC-ja. Tam je prostora za 110 avtomobilov, od tega je šest parkirnih mest namenjenih invalidom. Parkirišče je ozelenjeno z več kot 80 drevesi, na njem so tudi polnilnica za vozila na stisnjen zemeljski plin in 24 stojal za kolesa, ki so zavarovana z nadstrešnico. Tu imata končno postajo mestna avtobusa na linijah 7 in 27, s katerima se lahko hitro in udobno zapeljete proti središču mesta.

Celodnevno parkiranje na vseh parkiriščih P+R stane samo 1,3 evra, v ta znesek sta všteti tudi dve vožnji z mestnimi avtobusi, zato ob naslednji priložnosti zavijte na vam najbližje parkirišče P+R in preverite, kako enostavno je parkirati in se z avtobusom, peš ali s kolesom odpraviti v službo ali po opravkih.

Drugačni prehodi za pešce

Če se sprehodite po Petkovškovem nabrežju mimo Centra Rog, ne morete zgrešiti zanimivo poslikanega prehoda za pešce pred uvozom v garažno hišo. Na videz abstraktni liki dobijo širši pomen, če jih pogledate iz zraka. Takrat lahko razberete napis ROG, sestavljen iz elementov logotipa Centra Rog.

Dveh posebnih prehodov ne morete zgrešiti niti v Žalski ulici pri Plečnikovih Žalah. Sestavljena sta iz ključnih arhitekturnih elementov, značilnih za Jožeta Plečnika, in sta poklon dediščini našega največjega arhitekta.

MAJHNE SPREMEMBE ZA VELIK UČINEK

V okviru evropskega tedna mobilnosti ekipa Botaničnega vrta Ljubljana že nekaj let ozelenjuje nadstrešnice postajališč mestnih avtobusov. Letos so jih ozelenili 16, tako da je zdaj v Ljubljani že 56 postajališč, na katerih rastejo izključno avtohtone rastline, tudi ogrožene vrste in endemiti. Rastline na posamezni nadstrešnici so izbrane tako, da cvetijo od pozne zime do pozne jeseni, zato vse leto ponujajo pašo čebelarjem in drugim oprashačevalcem.

Na MOL v okviru evropskega tedna mobilnosti vsako leto poskrbijo tudi za različne infrastrukturne ukrepe, s katerimi zagotovijo še varnejše razmere predvsem za pešce in kolesarje. Letos so med drugim označili nove kolesarske površine na Prulah, uredili kolesarski stezi v Mencingerjevi ulici in na Cesti v Rožno dolino ter omogočili vožnjo kolesarjev v obe smeri po enosmerni Emonski cesti. To so le nekateri izmed letošnjih trajnih ukrepov, sicer pa na MOL pri vsaki prenovi javnih površin posebno pozornost namenijo ukrepom, s katerimi izboljšujejo varnost pešcev in kolesarjev ter drugih ranljivih udeležencev v prometu.

Še ena velika novost!

Po uspešnem zaključku evropskega tedna mobilnosti se je na področju trajnostne mobilnosti v Ljubljani zgodil še en velik korak naprej. Po kar 17 letih truda so avtobusi LPP 1. oktobra 2024 začeli voziti tudi do Domžal. Dolgo pričakovani integrirani liniji 12D in 21D sta razveselili številne prebivalce, ki živijo na območju med Dragomljem, Ježico, Beričevim in Domžalami. Z novima linijama se bomo kmalu zapeljali tudi mi in v naslednji številki Ljubljane predstavili svoje vtise z obeh avtobusov.

Različnost nas bogati

Na štirih ljubljanskih osnovnih šolah so letos pozdravili tudi učence, ki obiskujejo razrede s prilagojenim programom z nižjim izobrazbenim standardom. To je pomembna novost, saj se bodo učenci z motnjami v duševnem razvoju tako lažje vključevali v vsakodnevno šolsko življenje.

KAJA BENKO

Vsak otrok si želi biti uspešen in vključen v družbo vrstnikov, vendar so nekateri zaradi tega, ker ne zmorejo doseči učnih ciljev, hitro izločeni tudi na socialnem področju. Z usmeritvijo v razrede s prilagojenim programom pa šole tem otrokom omogočijo, da so tudi oni lahko uspešni, v skladu s svojimi zmoglostmi. »Temeljno načelo vključujoče šole je, da ima vsak otrok priložnost za uspeh. Učenci z motnjami v razvoju v rednem programu te možnosti nimajo,« poudarja ravnatelj Centra Janeza Levca dr. Matej Rovšek in dodaja, da je temeljna pravica otroka biti vključen v program, ki je na ravni njegovih zmoglosti. Če se lahko vključi v razred s prilagojenim programom na šoli, ki jo je obiskoval prej, je to velika prednost, saj ostane v okolju, ki ga že pozna.

Oddelke s prilagojenim programom so letos uvedli na osnovnih šolah Oskarja Kovačiča, Karla Destovnika – Kajuha, Prule in Livada. Te šole so se pozitivno odzvale na povpraševanje MOL o vzpostavitvi oddelkov s prilagojenim programom, poleg tega pa imajo tudi prostorske možnosti. Dr. Rovšek pri uvajanju tega projekta

v ospredje postavlja dobro sodelovanje med šolami, Centrom Janeza Levca, MOL ter pristojnim ministrstvom in Zavodom za šolstvo. »Če ne bi stopili skupaj, tega projekta ne bi bilo,« je prepričan ravnatelj in se zato posebej zahvaljuje kolektivom in vodstvom šol, ki so uvedle te oddelke.

Različnost nas bogati in tako je tudi pri vključevanju otrok s posebnimi potrebami v šolsko življenje. Otroci iz oddelkov s prilagojenim programom tako niso izolirani od šolskega življenja, ampak v njem sodelujejo na tistih področjih, kjer je to mogoče. Tu govorimo predvsem o podaljšanem bivanju, jutranjem varstvu, dnevih dejavnosti, šoli v naravi, sodelovanju na šolskih prireditvah, pa tudi pri glasbeni ali likovni umetnosti. Nekateri učenci se lahko vključujejo tudi pri drugih predmetih, na primer pri angleščini, odvisno od njihovih močnih področij. Hkrati pa dragocene izkušnje o sprejemanju različnosti dobivajo tudi drugi učenci na šoli.

Koncept vključujoče šole je zelo povezan s solidarnostjo in razumevanjem sočloveka, pri čemer je treba poudariti, da niso vsi otroci s posebnimi potrebami primerni za inkluzivno izobraževanje. Dr. Rovšek pravi, da je pomembno, da imajo otroci in njihovi starši na voljo širok spekter možnosti in da skupaj s strokovnjaki izberejo tisto, s katero bo imel otrok najboljšo podporo za rast in razvoj. Zato morajo še naprej obstajati tudi dobre specializirane šole, saj nekateri učenci v inkluzivni obliki šolanja ne napredujejo.

Obiskovanje šole s prilagojenim programom torej nikakor ne pomeni, da otrok nima priložnosti za kakovostno in polno življenje. »Tudi otroci iz teh razredov so

lahko uspešni v življenju,« pravi dr. Rovšek in dodaja: »Motnje ni mogoče odstraniti, lahko pa opolnomočimo življenje otroka in njegove družine. To dosežemo s tem, da otroci obiskujejo pravi program in so socialno vključeni. To pa je proces, ki traja dalj časa in pri katerem rezultatov ne moremo doseči na silo. Veseli bomo, če bo projekt vključevanja otrok s posebnimi potrebami zaživel in bo dosežen zastavljeni cilj – da bi čez 10 oziroma 20 let vsaka šola imela po tri oddelke s prilagojenim programom, po enega za vsako triado.«

Šole z razredi s prilagojenim izobrazbenim standardom

- OŠ Oskarja Kovačiča, 4. in 5. razred
- OŠ Karla Destovnika – Kajuha, 4., 5. in 6. razred
- OŠ Prule, 1. in 2. razred
- OŠ Livada, 1. in 3. razred

Šole, na katerih gostujejo razredi s prilagojenim izobrazbenim standardom, ki delujejo pod okriljem Centra Janeza Levca

- OŠ Vide Pregarc (od leta 2016)
- OŠ Franceta Bevka (od leta 2023)

Povprečno število učencev v razredih z nižjim izobrazbenim standardom

- 5 do 6 otrok v prvi triadi
- 7 do 8 otrok v drugi triadi

VKLJUČUJOČA ŠOLA JE TISTA, KI VSEM OTROKOM DAJE PRILOŽNOST ZA USPEH.

Novi center za duševno zdravje otrok in mladostnikov

Oktober je mesec duševnega zdravja, ko sta v ospredju ozaveščanje o različnih težavah v duševnem zdravju in zmanjševanje stigmatizacije. Zadnje čase je veliko pozornosti namenjene tudi duševnemu zdravju otrok in mladostnikov, ki v tem občutljivem obdobju življenja potrebujejo pravočasno in celovito oskrbo.

KAJA BENKO

Zdi se, kot da duševne stiske med otroki in mladimi v zadnjem času naraščajo. Ali se morda zgolj le več govori o tej temi? Dr. Andreja Mikuž, vodja Centra za duševno zdravje otrok in mladostnikov Zdravstvenega doma Ljubljana (ZDL), pravi, da so nekatere težave res pogostejše in tudi bolj intenzivne: »Na eni strani so spremljevalni ukrepi ob epidemiji še pospešili val težav v duševnem zdravju, saj so otroci in mladostniki zamujali priložnosti za izkušnje, ki jih potrebujejo za zdravo odraščanje. Bolj ranljivi so utrpeli tudi dolgoročne posledice. Na drugi strani pa ozaveščanje o težavah v duševnem zdravju zmanjšuje stigmo. In manjša kot je stigma, večje je

povpraševanje po naših storitvah. Tako da najbrž drži oboje.«

V ZDL je v okviru centrov za duševno zdravje delovalo več posameznih ambulant v enotah Moste - Polje, Šiška, Črnuče in Vič - Rudnik, nobena lokacija pa v obstoječih prostorih ni omogočala širitve v celovit tim. V ZDL so se skupaj z MOL trudili najti rešitev, da bi vse te storitve združili na eni lokaciji in tako omogočili celovitejšo in učinkovitejšo oskrbo pacientov na enem mestu. Letos jim je to uspelo. Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov so uredili v sodobno opremljenih prostorih na Trgu mladinskih delovnih brigad 7, v prvem nadstropju stavbe ob križišču Tržaške in Aškerčeve ceste z zanimivo poslikavo štoparja na fasadi. Vodja centra dr. Andreja Mikuž je zelo vesela,

PRVI OTROKOV SOGOVORNIK NAJ BO NEKDO, KI MU JE BLIZU. NASLEDNJI KORAK SO SVETOVALNE SLUŽBE V VRTCIH IN ŠOLAH, ŠELE POTEM ZDRAVSTVENE SLUŽBE.

da so uresničili ta tako zeleni projekt: »Naše sodelavce nam je uspelo združiti na enem mestu. To nam omogoča boljšo oskrbo pacientov, saj veliko lažje izvajamo timske obravnave.« Delo pa še ni končano, saj načrtujejo odprtje še štirih novih centrov. »Bistven korak naprej bo narejen takrat, ko bomo zapolnili vse programe, ki nam pripadajo. Čakalne dobe so žal še vedno predolge,« načrte za prihodnost oriše dr. Mikuž.

Novi center za duševno zdravje otrok in mladostnikov pomeni veliko prednost tudi za otroke, mladostnike in njihove starše. Obravnave na enem mestu vzamejo manj časa, so učinkovitejše in osebne, saj ko pacient pride k nemu strokovnjaku, ga ta predstavi tudi sodelavcem, ki bodo sodelovali pri obravnavi, in pojasni celoten potek dela. Celotna obravnava vzame veliko manj časa, starši pa so razbremenjeni tudi zato, ker otroka ni treba voziti na različne konce po mestu. Na eni lokaciji so tako klinična psihologinja, psihologinje, specialist otroške in mladostniške psihiatrije, logopedinje, specialni pedagoginji, medicinski tehniki in socialna delavka ter specializanti, ki obetajo razvoj novih timov.

Ekipe strokovnjakov v centru največ pozornosti namenja tistim, ki že imajo težave v psihosocialnem delovanju ali duševne motnje. Otroke in mladostnike k njim večinoma napoti izbrani

pediater z napotnico, nekatere napotijo tudi neposredno iz šolskih in vrtčevskih svetovalnih služb, tudi starši se sami obrnejo na njih. »Želimo ohraniti napotne dokumente, saj menimo, da pediater ali šolski zdravnik najboljše poznata otroka in njegovo družino, zato lahko med obiskom, ki je namenjen napotitvi k nam, že opravijo prvo obravnavo in izberejo pravilno napotitev,« razlaga dr. Andreja Mikuž.

Na katere opozorilne znake pri otrocih morajo biti pozorni starši? Vsak izpad trme pri otroku zagotovo še ne pomeni alarma. Katera pa so tista vedenja, pri katerih je čas za ukrepanje? »Najširše rečeno, starši naj bodo

pozorni na spremembe, ki so bistvene in jim zelo padejo v oči. To so situacije, ko si otrokovega vedenja ne znajo pojasniti, se jim zdi neobičajno in tuje,« pojasnjuje dr. Andreja Mikuž in dodaja: »Lahko, da gre za običajne spremembe, ki jih prinaša razvoj, lahko pa se otrok sooča s stisko. Starši naj otroka opazujejo in se z njim pogovarjajo. Prvi otrokov sogovornik naj bo nekdo, ki mu je blizu. Pogosto so to tudi učitelji, vzgojitelji, mladinski delavci, trenerji. Naslednji korak so svetovalne službe v vrtcih in šolah, šele potem zdravstvene službe. Razen seveda, kadar gre za obsežne težave ali hude obremenilne dogodke v družini ali zunaj nje, takrat pa je zagotovo pravi naslov izbrani zdravnik, ki bo otroka napotil v nadaljnjo obravnavo.«

Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov torej ponuja celovito strokovno pomoč, k destigmatizaciji težav v duševnem zdravju pa pripomorejo tudi različne kampanje, ki ozaveščajo o tej tematiki. Med njimi je kampanja Tudi junaki in junakinje včasih poiščejo pomoč, ki so jo zasnovali na MOL in s katero sporočajo, da v stiski nihče ne sme ostati sam, saj so v Ljubljani na voljo različne oblike pomoči. V okviru kampanje pa vabijo tudi k poslušanju podkastov o tej tematiki.

dr. Andreja Mikuž, vodja Centra za duševno zdravje otrok in mladostnikov Zdravstvenega doma Ljubljana

Priložnost za dobre ideje

Stopiti na podjetniško pot je vse prej kot preprosto. Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije zato tistim, ki imajo dobro idejo in željo uresničiti jo, pomaga s projektom Podjetno nad izzive oziroma PONI LUR 2023-2029. Izbranim udeležencem za štiri mesece zagotovi zaposlitev in pisarne, pa tudi mentorje, s katerimi svojo zamisel lažje preoblikujejo v poslovni model. Predstavljamo vam pet podjetnic, ki se jim pogumna odločitev za novo pot že obrestuje z velikim zanimanjem za njihovo delo.

SONJA JAVORNIK

NIKA KLINEC JEWELRY - NKJ

nikaklinec.com

»Študirala sem mikrobiologijo, saj sem želela zanesljivo službo,« pripoveduje Nika Klinec, ki je od majhnega rada ustvarjala, vendar si ni mislila, da se bo temu posvečala tudi poklicno. Ko se je zaposlila v laboratoriju, je spoznala, da tam ne bo dolgo zdržala. V zanesljivi službi je dala odpoved, se za leto dni odpravila po svetu, se vrnila odločena, da bo sledila poslanstvu, vmes pa skočila še na šolanje v Firence. Ustvarjala je nakit iz kamnov, lesa in drugih materialov, danes pa je njen najljubši material srebro. NKJ je trajnostna znamka nakita, saj ga izdeluje iz recikliranega srebra; tudi embalaža, ki jo deloma izdelujejo osebe s posebnimi potrebami, je iz recikliranih materialov. Od vsakega prodanega kosa gre en evro v dobrodelne namene. »Na naravo poskušam imeti čim manj negativnega vpliva, če pa ji že kaj odvzamem, ji nekaj tudi vrnem.«

IVA HERMAN - JOLLIE BLUEBEAR

joliebluebear.com

Glasbena pedagoginja se je pred desetletjem zaradi ljubezni iz Hrvaške preselila v Slovenijo in si tu ustvarila družino. Ko je opremljala otroško sobo za danes triletnega sinka, je stene okrasila s svojimi ilustracijami. In ugotovila, da so všeč tudi vsem obiskovalcem. Jollie Bluebear je zdaj blagovna znamka, ki združuje vse njene ljubezni. Poleg posterjev, plakatov in voščilnic je na voljo tudi zbirka slikanic Skrivnost violinskega ključa, ki jih ilustrira sama. »Knjiga ima QR-kode, da lahko tudi poslušas skladbice za vsak inštrument, ki je v slikanici predstavljen. V prvi knjigi predstavljam inštrumente s tipkami, v drugi, ki bo kmalu na voljo, pa bodo godala,« razlaga Iva Herman, ki je zelo ponosna, da so njeno delo predstavili tudi v britanski izdaji revije Vogue.

BRINA VIDIC – BRENCHA

shop.brencha.com

Že med študijem je začela delati pod svojo blagovno znamko Brencha, ki je počasi, a vztrajno rasla, danes pa ima že veliko zvestih strank. »Vodi me mantra: udobna eleganca,« pravi Brina Vidic, ki je znana po tem, da so njena oblačila malo prevelika, a se vseeno lepo prilagajajo telesu. Tako so šik in elegantna, pa vas vseeno nikjer ne bo stiskalo. »Letos so me povabili na teden mode, zato po dolgem času delam večjo kolekcijo, ki se imenuje Daydreamers – sanjači. V kolekciji bo vse od kombineže do plaščev, cela zgodba – od jutra do večera. Oblačila spremljajo vezenine naravne oblike, ki se prepletajo s historičnimi ornamentmi,« pojasnjuje oblikovalka, ki je najbolj prepoznavna po copatih Papucci, sicer pa sledi načelom počasne mode, saj ustvarja brezčasne kose, ki niso omejeni s trendi.

RAŠA BÖHM VIDMAR – HOBBYHORsing

hobbyhorsing.si

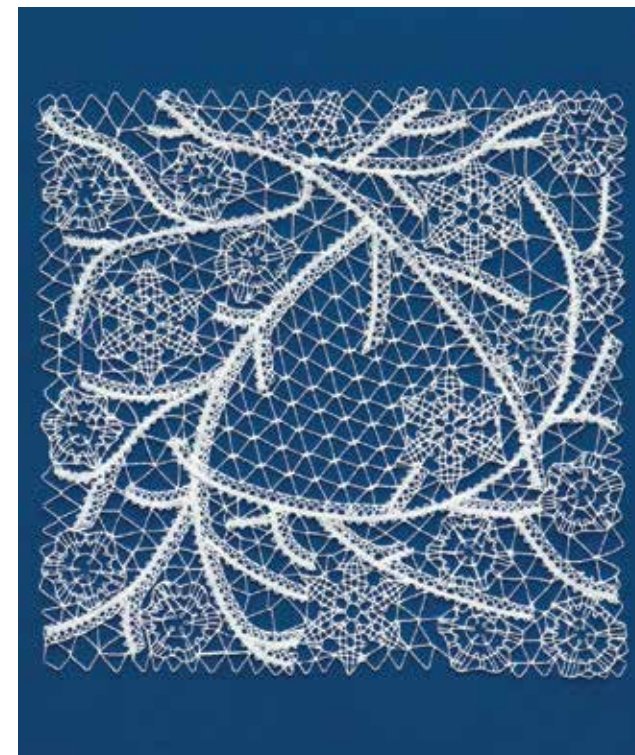
Ste že slišali za hobbyhorsing? Pri tem športu, ki se je začel na Finskem, nato pa prerasel v svetovni fenomen, mladi tekmujejo v jahalnih spretnostih s konjiči na palicah. »Mene je pritegnil, ker je tako ustvarjalen, ker gre za gibanje, pa tudi kreativnost,« pravi Raša Böhm Vidmar, po izobrazbi arhitektka. Letos se je lotila organizacije dogodkov, pred kratkim je v Ljubljani zelo hitro zapolnila 80 tekmovalnih mest, ker je zanimanje že precejšnje. Oblikuje tudi komplete, iz katerih lahko vsakdo brez predznanja izdela svojega konjička. »Ta šport sploh ni tako enostaven, kot se zdi! Biti moraš hiter in natančen. Prosti čas otrok zapolnjuje na zdrav način, brez pretirane rabe ekranov, spodbuja pa tudi njihovo domišljijo, spretnost in kondicijsko vzdržljivost.«

DARJA HVALA – BURNOUT BYE BYE

darjahvala.si

Po dveh desetletjih dela v kadrovskih službah mednarodnih podjetij je Darja Hvala izgorela. Več mesecev je okrevala na bolniški, a so se težave ponovile. »Ugotovila sem, da tako ne bo šlo naprej, da moram na svoje,« pripoveduje Darja, ki je pri petdesetih stopila na samostojno podjetniško pot. »Spraševala sem se, kaj bi sama potrebovala med okrevanjem, pa tega nisem dobila. Tako je nastal Burnout Bye Bye, ki s celostnim pristopom vodi posameznike in podjetja do okrevanja,« opisuje sogovornica, ki sicer vsem svetuje, naj bodo čim več v naravi. »Narava zdravi! Tudi ko mi je bilo najtežje, je bilo zame zdravično, da sem šla na PST – Rožnik in Mostec sta bila zame prevelik zalogaj – in videla drevesa, vodo, potok. Narava je bila ključna, da sem si lahko povrnila moči in stik s sabo.«

Ljubljanske čipke

19. in 20. oktobra bo na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo na Gosposki ulici 18 potekal Čipkarski festival Ljubljana, ki obuja malce pozabljeno tradicijo klekljarstva v našem mestu.

MIČA VIPOTNIK

Afrodito Hebar Kljun, ki pod okriljem Ustanove za kreativnost vodi Prostor za čipke oziroma LaceSpace, je umetnost čipkarstva začela zanimati, ko je bila še dijakinja omenjene šole. »Poklicala sem Jurija Bavdaža, direktorja Mestnega muzeja Idrija, z njim poklepotala in izvedela veliko zanimivega. Kasneje sem mu poslala dva svoja vzorca za čipke,« nam je povedala. Ne da bi jo obvestil, je Jurij Bavdaž čipki, izdelani po njenih vzorcih, poslal na bienale v Italijo, kjer je zanj prejel srebrno medaljo. Tako se je začela njena čipkarska zgodba. Naučila se je

klekljati, vendar jo veliko bolj zanima risanje vzorcev.

Zdaj je predsednica organizacijskega odbora Čipkarskega festivala Ljubljana, ki bo 19. in 20. oktobra na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo v Križankah. Tam je bila nekoč tudi Šola za umetno obrt, kjer so izobraževali učiteljice klekljanja in risarke vzorcev. Na festivalu se bodo zvrstili predavanja in delavnice ter čipkarske razstave, v Mestnem muzeju Ljubljana na Gosposki ulici 15 in Atriju ZRC SAZU na Novem trgu 2 pa bodo organizirana skupinska klekljanja. Bolgarija bo letos posebna gostja, saj bosta tam prihodnje leto svetovni čipkarski kongres in generalna skupščina Mednarodne organizacije za klekljano in šivano čipko OIDIFA. V naše mesto bo kot njena predstavnica pripotovala mednarodno priznana in uveljavljena čipkarska ustvarjalka Bistra Pisančeva, ki bo med festivalom in po njem vodila delavnice klekljanja.

Ljubljana ima bogato čipkarsko zgodovino. Leta 1762 je bila v prestolnici ustanovljena prva čipkarska šola, kar je več kot 100 let pred idrijsko. Klekljanje je ena najbolj razširjenih domačih obrti. Vpisano je v register nesnovne kulturne dediščine Slovenije, razglašeno za kulturni spomenik nacionalnega pomena in uvrščeno na Unescov seznam kulturne dediščine človeštva. Že Janez Vajkard Valvasor je v knjigi Slava vojvodine Kranjske zapisal: »V Ljubljani izdelujejo tudi veliko vrst nizozemskih in beneških čipk: razpošiljajo jih v razne dežele, a raznašajo jih daleč naokoli posebni kramarji.« To je bilo leta 1689.

V Ljubljani, ki je leta 2016 gostila svetovni čipkarski kongres z več kot 800 udeleženci in več kot 2000 obiskovalci z vsega sveta, deluje 14 čipkarskih skupin za odrasle, devet jih bo sodelovalo na festivalu, otroci pa se lahko učijo klekljati pri izbirnem predmetu ali interesni dejavnosti na 13 ljubljanskih osnovnih šolah.

LJUBLJANČAN

Bolj zadovoljnega človeka, kot je Žiga Štrukelj, mladi kmet s kmetije med koseškimi bloki, že dolgo nisem srečala. Pa mislim, da tak ni le zato, ker je njegova mladostna energija na višku, ampak tudi zato, ker že od otroških let uresničuje svojo željo – kmetuje. Serijsko samozavesten Žiga, ki je tudi magistrski študent agronomije in pevec v muzikalih, upa, da bo lahko kmet vse življenje, in to z ženo Brigito, ki jo, kot pravi v šali, »ljubi tako globoko, kot krava dvigne rep visoko«. Zares se zdi, da življenja nima rad samo on, ampak ima tudi življenje rado njega.

ANJA LESKOVAR

Drugi otroci si želijo kocke, vi pa ste si želeli kokoši. Res so me že od majhnega zanimali živali na kmetiji. Imel sem kozo, pujsa, kokoši. In potem sem kot mulc učiteljicam prodajal jajčka, hranil živali in skrbel zanje.

Kakšna so vaša jutra, ko sosedi iz blokov hitijo v službo, vi pa v hlev?

Običajno sem pred njimi. Vstanem okoli pol šestih, čeprav tudi jaz rad malo poležim, vsaj dokler Brigita ne gre na prakso; zaključuje študij babištva. Še vedno pa me kdo malo čudno pogleda, češ kaj delam sredi Ljubljane v delovnih hlačah in s kanglo za mleko. Ampak sem tipičen Ljubljančan: tu rojen, tu živim in ne bi šel drugam. Morda je neobičajno le to, da sem sredi Ljubljane prevzel kmetijo, ki je bila stoletja v naši družini. Postati kmet je bila moja večna želja, in ko mi je sestra za 17. rojstni dan kupila kravo, se je začelo.

Kako pa kmetijo sprejemajo okoliški prebivalci?

Mislil, da nikogar ne moti. Večina sploh ne opazi, da je tu kmetija, ali pa k nam hodijo po meso, jajca in mlečne izdelke. Res pa je tudi, da je bila kmetija tu pred bloki, a jo je mesto »požrlo«. Moja stara teta se še spomni, da so ob gradbišču stavbe RTV Slovenija molzli krave, še v šestdesetih letih pa so tja, kjer je zdaj Metalkina stavba, hodili po seno.

Se ljudje vse bolj zavedamo, da vsi (pre)živimo zaradi kmetijstva?

Mislil, da vse manj! Nekoč je vsaka podeželska mama imela kravo, vsi smo bili v stiku s tem. Zdaj pa mlajši od mene povečini nimajo izkušnje kmetijstva. Zavedanje, od kod je hrana, kaj vse je potrebno, da pride jajce na mizo, pa da se je treba za hrano potruditi in umazati, ni več tako močno.

Kakšno bi bilo vaše kmetovanje zunaj Ljubljane? Zakaj z ženo ostajata tukaj?

Verjetno ne bi bil kmet. V mestu je pa res fino kmetovati, nič težje ni kot na deželi. Drugi vidijo same minuse in ovire, jaz pa vidim pluse. Že res, da v prometni konici ne grem s traktorjem na cesto, ampak kupce imam čisto blizu! Vse prodava doma, na svojem dvorišču, nikamor nama ni treba. Veliko kmetov se muči s preživetjem. Pridelajo še nekako, prodati je pa že problem.

Kmetija je torej precej dragocena za mesto.

Mislil, da je. Smo zelen otok s ponudbo lokalne hrane, ki ponuja še vpogled v življenje kmetije. Zato se mi zdi, da kmetija sodi natančno sem, kjer je – skoraj v centru Ljubljane.

»ŽIVLJENJU SE JE TREBA PREPUSTITI, KER GRE PO SVOJE.«

No, ampak prodaja tudi v mestu ne gre sama od sebe, malo pa sta z Brigito vendarle podjetna.

O, ja, seveda. Če bi samo čakala, ne bi šlo. Ne vem, kako naj povem lepše: potrošnik je precej len. Med covidom smo imeli kmetije zlato obdobje. Ko so se trgovine odprle, pa je naenkrat nastala praznina. Žal nam ni uspelo vzgojiti potrošnika, se pa veliko ljudi k nam vrača.

Imamo premalo časa za nakupovanje na kmetijah?

Morda, ampak v resnici potrebujemo za vsakodnevne potrebe samo dve kmetiji – eno za mlečne izdelke, jajca in meso, drugo pa za zelenjavo in sadje. To zahteva malo več logistike in še vedno je treba v trgovino po nekmetijske izdelke, ampak vseeno ... Koliko je vredna hrana, ki ni nič dražja od trgovinske, je pa domača, sezonska, lokalna in sveža? Meni se zdi neprecenljiva.

Vaša stara teta Rezka je menda rekla, da je treba delat', ne garat'. Kako se z ženo držita tega?

Slišiva, da preveč delava, nama pa se ne zdi tako. Naši predniki so bistveno več delali, od dela so imeli precej manj, a so bili s tem čisto zadovoljni. Res je, da nisem pogosto prost. Ampak na kmetiji je vsak dan drugačen, dolgčas ni. Zakaj bi želel torej kam drugam?

No, nedelja pa je vseeno dan za počitek, ne?

O, ja, tega pa se z Brigito strogo drživa. Sicer sva imela načrt, da bova ta dan hodila na izlete, pa nama ne uspe. Obema se nama zdi stresno nekam iti. Se pa rada druživa s prijatelji, hodiva v kino, gledališče. Vsako leto imava dva abonmaja, rada greva v Šentjakobsko, Dramo, Opero, Mladinsko ... Preprosto fino nama je.

In nimata nobene želje po selitvi?

Ne bi šel iz Ljubljane! Navajen sem, da imam čez cesto trgovino in pošto, tukaj vse poznam, ko se mi pokvari avto, imam soseda, ki ga popravi, ko rabim vijak, mi ga da drug sosed. Tu sem domač. Peš grem lahko v kino ali pa na par sto metrov oddaljen travnik in nimam več občutka, da sem v mestu. Ljubljana nima zvokov kot velika mesta, umirjena je. In na srečo ne bo nikoli velemesto.

Ampak najsrečnejši ste menda, ko vam »pod ritjo zaropota traktor«, kot je rekla vaša babica.

Ja, še posebej imam rad, če mi pod zadnjico zaropota dedkov 56 let star nemški traktor. Ko ga je peljal z železniške postaje, so menda ljudje kar sloneli na ograjah in gledali to čudo.

Kako pa sta starša spremljala vašo otroško željo postati kmet?

Upala sta, da je moja želja le faza. Mislil, da nihče ni verjel, da bo strast ostala. Ko sem želel iti na srednjo kmetijsko šolo, sta starša vztrajala z gimnazijo, ker sem bil dober učenec.

No, ženo sta vam pa s tem le priskrbela. Na gimnaziji ste jo osvojili z vodo, v kateri se kuhajo krvavice.

Res! Hvaležen sem jima, ker sem zaradi njiju spoznal ženo. Ob pogovoru o kolinah, ki smo jih imeli tisti vikend, mi je namreč omenila, da obožuje godljo. Si predstavljate: na elitni ljubljanski gimnaziji! Očaran sem bil, preostalo pa je zgodovina.

Na gimnaziji pa vas je očaralo tudi gledališče.

Zelo. Tudi ta ljubezen še traja. Kot pevec sem nastopal v muzikalu, nato pa so me začeli vabiti v različne produkcije. Še zdaj se rad odzovem na vsa povabila, nazadnje

»DO ŽIVALI IMAM IZREDNO SPOŠTLJIV IN PONIŽEN ODNOS.«

sem sodeloval s festivalom Mladi levi. Ko me ni, Brigita uredi vse na kmetiji, jaz pa potem v hlevu zapojem kakšno, pa so še krave srečne.

Kaj je pravzaprav tako lepega v kmetovanju?

Nikoli me niso zanimale materialne dobrine. Vedno sem si štel za privilegij, da imam svoje podeželje znotraj mesta, v tem vidim veliko svobode. Vse – od spravila sena, pobiranja pridelkov in molže do dela s traktorjem – se mi zdi nekaj posebnega, poleg tega pa v enem letu vidim zelo oprijemljive sadove svojega dela. Pol stvari sicer ne uspe, ampak si rečem: bo, kot mora biti, in sprejemem tudi slabo. Življenju se je treba pač prepustiti, ker gre po svoje.

Na majhni kmetiji, kot je vaša, je lahko že vsaka malenkost, ki gre narobe, zelo moteča. Si ne želite večje, bolj opremljene kmetije?

Ne želim si stotih krav, morda le še kakšno poleg zdajšnjih desetih. Butično kmetijstvo mi je všeč. Sicer je res preživeto, s kupom ročnega dela, ampak meni je lepo, ko grem s koso na travnik ročno pokosit svežo travo za krave. Na majhni kmetiji ima lahko vsaka žival toliko pozornosti, kot si je zasluži, vsaka krava ima svoje ime in rojstni datum. Pa ne zato, ker je dokazano, da Lučka daje več mleka kot krava brez imena, ampak ker ne znam in nočem drugače – do živali imam izredno spoštljiv in ponižen odnos. Tudi z zavedanjem, da bo krava šla enkrat v zakol, imam lahko živali rad.

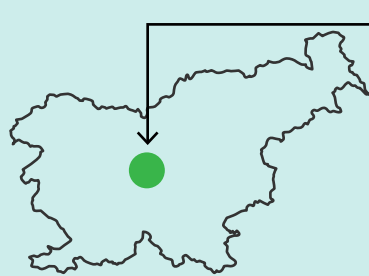
Pa se vam zdi, da bi lahko vse življenje živeli tukaj, na ta način?

Z največjim veseljem, res! Prav vidim takšno življenje: zjutraj hlev, nato služba, potem čas z družino pa spet malo hleva in zvečer v gledališče ali kino. To je zame popolno.

»NA KMETIJI JE VSAK DAN DRUGAČEN, DOLGČASA NI.«

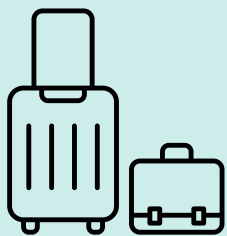
V svet po znanje

Mednarodne izmenjave na Univerzi v Ljubljani v študijskem letu 2024/25

1160 mednarodnih študentk in študentov bo v prvem semestru študiralo na Univerzi v Ljubljani.

730 naših študentk in študentov bo v prvem semestru ali vse leto študiralo v tujini.

350 novih študentk in študentov bo v tujino odpotovalo na študij v drugem semestru.

FILIP STOJANOVSKI

podiplomski študent iz Severne Makedonije na Ekonomski fakulteti

Mesto neskončnih možnosti

Zdravo! Ime mi je Filip, prijatelj me kličejo Fil. Še posebej tisti z vsega sveta, ki sem jih spoznal v Ljubljani, kamor sem se odpravil življenja, kjer naj začnem?

Morda v Skopju, kjer imam družino, prijatelje, dobro službo, ki jo rad opravljam, in res lepo življenje. Ležerno kot neskončna lena nedelja. Ampak jaz sem si vseeno želel izziva, nečesa, kar bi me potisnilo iz te cone udobja. Pretehtal sem nekaj možnosti in na koncu med Švedsko in Ljubljano izbral Ljubljano. Zakaj? Ker je majhna zelena prestolnica z velikim srcem in še večjimi možnostmi. Poleg tega ima ta svoj sproščeni utrip, kot bi nam ves čas šepetala: Polako, nema brzane!* Zdelo se mi je, da bi tu res lahko uskladal svojo osebo in karierno rast.

Sem sem prišel lačen novega znanja, saj sem iz Skopja že iztislil vse, kar je bilo tam na razpolago. Lahko rečem, da sem ga tu tudi našel. Ljubljana se je takoj po pandemiji izkazala s svojimi čari. Tukajšnja ekonomska fakulteta mi je dala veliko več kot le bogato akademsko tradicijo. Poleg tega, da je digitalizirana in sodobna, od študentov veliko zahteva in jih spodbuja pri razvoju. Tudi profesorji so odlični. Študij mi je razširil obzorja, mi dal obilico praktičnega znanja in me naučil razumeti, kako povezani smo med sabo. Ta globalni pogled je res neprecenljiv.

Tudi mesto je učilnica. V njem sem se naučil, da smo si vsi različni in da so vse te razlike med nami pravzaprav čudovite. Hočeš nočeš ti razširi obzorja. Postavljena v samo središče Evrope ima Ljubljana čisto samosvoj tempo. Počasen, ampak na dober način. Sončni zahodi se tu zdijo daljši, pa tudi

kava se pije dlje. Dež pada pogosto, a mehkeje. V tukajšnjem preprostem življenju se skriva lepota. Ljudje raje kolesarijo, kot vozijo avto, trgovine se zaprejo ob devetih, muzeji so navdihujoči in občasno brezplačni. Pohodništvo je nedeljski običaj, med podaljšanimi konci tedna pa se vsi navadno odpravimo na morje. Naj si bo joga, boksanje, vožnja s kajakom, Odrpta kuhna ali salsa, je vsak petek poln dogodivščin.

Seveda pa ima življenje v Ljubljani tudi svoje izzive. Hitro sem ugotovil, da slovensčina ni ravno enostavna in da si je zanjo treba vzeti čas. Na srečo tu vsi tekoče govorijo angleško, pa tudi na fakulteti imamo veliko podpore, da je prehod na nov jezik lažji. Glede na to, da prihajam iz večjega mesta, se mi Ljubljana zdi skoraj pretiha, posebej ponoči. Mesto gre zelo hitro spat, večina restavracij se zapre že ob deseti uri. Kljub nepredvidljivemu vremenu sem dež vzljubil med pohajkovanjem po mestu z dežnikom ali uživanjem v njegovih raznolikih udobnih interierjih. Slalom med birokracijo je prav tako velik izziv, ampak tudi ta se je z leti popravila in mi olajšala opravke.

SONČNI ZAHODI SE TU ZDIJO DALJŠI, PA TUDI KAVA SE PIJE DLJE.

Ljubljana je sicer njeno srce, a je vsak del Slovenije po svoje očarljiv in poseben. Vsem, ki razmišljajo o študiju v tujini, bi rad namignil, da je Slovenija skrit dragulj. Tu lahko rasteš akademsko in osebno, obenem pa bivaš v eni najbolj življenju prijaznih evropskih držav. Ssem sem prišel brez vsega, samo s kovčkom in kozarcem ajvarja, odšel pa bom s čudovitimi spomini, novimi prijatelji in svetom, polnim neskončnih možnosti pred sabo.

*Počasi, ne hitite!

SOFIIA SYNIAIEVA

študentka kulturologije iz Ukrajine na Fakulteti za družbene vede

V osrčju Evrope

Moja zgodba o Sloveniji je kar posebna, kot rada verjamem. Najprej sem jo obiskala pri dvanajstih letih, si ogledala Bled in Postojnsko jamo, odkljukala klasičen turistični program. Niti predstavljala si nisem, da jo bom že pet let za tem spoznala tudi po drugi plati in tu celo študirala. Ob začetku ruske invazije na Ukrajino sem namreč iskala kraj, kjer bi lahko nadaljevala svoj študij. Ljubljana mi je bila všeč zaradi varnosti, odličnega odnosa do okolja in dostopnih cen. Tukaj sem našla tudi enako študijsko smer, kot sem jo študirala na domači univerzi, kar mi je znatno olajšalo prepis.

Če imaš v življenju začrtane cilje, je Ljubljana odlično mesto za bivanje. Poleg tega, da je majhna in udobna, se v njej dogaja veliko stvari. Navzven jih morda niti ne opaziš, šele ko tu zares živiš, se postopoma razkrijejo pred tabo.

Seveda traja nekaj časa, da se navadiš. Prvo leto je bilo zelo naporno, saj sem se morala slovensčine naučiti na tečaju. Predstavljajte si uro sociologije, o kateri ne veš veliko, v jeziku, ki ga ne razumeš. Res edinstvena izkušnja, ali celo preizkušnja, ki pa se je na koncu izkazala za čisto zabavno. Program vključevanja na fakulteti je po mojem mnenju odličen. Jezika se lahko naučiš pod vodstvom izkušenih učiteljev, z obiskovanjem kulturnih dogodkov pa odkriš, kaj vse se dogaja v mestu.

Na fakulteti sem spoznala veliko super ljudi, ki so mi bili pripravljene priskočiti na pomoč pri premagovanju ovir. Ko sem se naučila jezika, pa sem lahko začela tako kot vsi drugi uživati v vsem, kar ponuja univerza. Spoznala sem veliko zanimivih raziskovalnih

metod in ugotovila, da imaš na področju, ki je sicer zelo omejeno, lahko veliko svobode. K lažjemu prilagajanju tujih študentov pa veliko pripomorejo tudi najrazličnejše priložnosti za delo.

Ljubljana je izjemno udobna. V njej se lahko hitro počutiš kot doma. Nedvomno ima živopisno zgodovino, o kateri lahko odkrijemo marsikaj. Ozke ulice, čudovit grad, ki te ves čas gleda s hriba, in ogromen park Tivoli v centru mesta. Kar se mene tiče, je to popolna kombinacija ruralnega in urbanega.

Po določenem času sem se priučila tudi slovenskega načina življenja. Najpomembnejši pravili sta ležernost in umirjenost. »Počasi« je stanje duha.

POLEG TEGA, DA JE LJUBLJANA MAJHNA IN UDOBNA, SE V NJEJ DOGAJA VELIKO STVARI.

Življenje v Ljubljani mi je odprlo vrata v svet, saj lahko Evropo raziskujem kar iz njenega osrčja. Aperoli v Italiji, smučanje v Avstriji in hiter skok v morje na portoroški plaži, vse to si človek lahko privoščiti ob koncu tedna. Najbolj super pa je, da so vsi ti užitki le uro vožnje iz mesta.

Še zdaj se ne morem navaditi, da lahko kamorkoli pridem v 15 ali 20 minutah. V kijevskih prometnih zastojih smo se vozili vsaj eno uro. Moje domače mesto ima skoraj enkrat več prebivalcev kot cela Slovenija. Zato se mi je Ljubljana na prvi pogled seveda zdelo malce dolgočasna, ko pa sem v njej spoznala prave kotičke in ljudi, je kar nenkrat postala zelo zabavna.

Takoj sem dobila občutek, da je Ljubljana kot ustvarjena za samostojno življenje na svojem in prvi korak v odraslost. Po dveh letih in pol lahko svoje občutke z veseljem potrdim tudi z izkušnjami.

Mnenja avtorjev ne izražajo nujno stališč MOL in uredništva glasila Ljubljana.

Študent je bil in bo

KATJA ŠOLTES

Z zgodbami iz Študentskega naselja Rožna dolina je kot z anekdotami o služenju vojaškega roka v nekdanji JLA: več jih je, kot bi se jih dalo kadarkoli povedati. »Ko sem bil jaz v študentu, so v menzi igrali Swansi! Ko sem bila jaz v študentu, smo imeli v parku študentsko formo vivo! Ko sva bila midva v študentu, so v enki snemali film V leri!« Če se je kaj dogajalo, se je dogajalo tam.

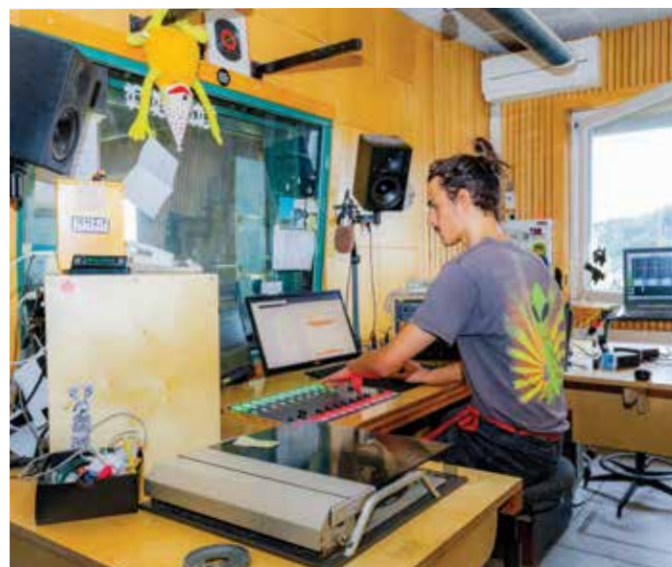
Prvih pet blokov so mladinske delovne brigade zgradile po načrtih Edvarda Ravnikarja. Dvoposteljne sobe s skupnimi sanitarijami in kuhinjami so do leta 1954 dajale streho nad glavo 1235 študentom. Danes je domov 14, študentov več kot 3000. Načrte zanje je delalo več arhitektov: poleg Ravnikarja še Ivan Štrukelj, Jože Koželj in Nada Jakopič Blagajne. Kot pravi mali kampus ima naselje svoja športna igrišča, telovadnico, študentsko jedilnico, kavarno in atelje, pa tudi študentski servis, radijsko postajo in ambulanto.

Nazadnje zgrajeni blok, številka 14, je bil vseljen leta 1996. Njegove bivalne enote so opremljene z wifijem, imajo tudi dvigalo, klubsko sobo, pralnico, učilnico in kolesarnico. Prepoznate ga po dveh antenah na strehi. V osmem in devetem nadstropju je namreč nastanjena ena najstarejših evropskih nekomercialnih radijskih postaj s študentskim programom.

Radio Študent je zgodba zase že od leta 1969. Najprej je oddajal iz temačne kleti »osemke«. Tam sem v devetdesetih opravila avdicijo za spikerko in nekaj let brusila jezik pred mikrofonom. Zato se dobro spomnim veselja, ko smo se selili na vrh čisto novega bloka 14. Iz prve roke lahko tudi potrdim, da je potresno zelo varen. Tistega nedeljskega jutra, ko se je streslo Posočje, sem bila dežurna govorka. Pošteno nas je zagugalo, a odnesli smo jo brez praske.

Svoja zgodba je tudi študentska jedilnica, znana kot Menza. Zgrajena je bila leta 1956 in je stara kot vsak spodoben slovenski punker. V svojem dolgem življenju je gostila sto in en koncert, protestne shode, aktiviste vseh dežel. Železni repertoar v kuhinji so bili vampi in povsod je smrdelo po cigaretnem dimu. Danes je slika povsem drugačna: študentje igrajo odbojko na mivki, skupinica trenira za ljubljanski maraton, kavarna streže kavo in rogljičke, študentska restavracija se osredotoča na vegetarijansko prehrano.

Ali jih zaradi tega kaj več doštudira, ne vem. Da bi bilo zaradi tega kaj manj zgodb, pa zelo dvomim.

Več moramo čutiti

Zgodba tega muzikalnega Šveda je dokaj klasična. Samuel Gustavsson je prišel k nam spoznavat naravne lepote, omrežila pa ga je ljubezen domačinke. Po odkrivanju raznolikosti sveta se je le odločil ostati in postati del naše družbe. Obiskali smo ga v Ljubljana International School v Selanovi ulici 20, kjer velja za vizionarsko silo na oddelku za kreativne umetnosti Creative Arts Academy. V glasbenem ateljeju smo se prepričali, zakaj je njegov pristop edinstven v našem šolskem sistemu.

TOMAŽ MIHELIČ

Se je bilo težko privaditi na tukajšnje življenjske in delovne razmere?

Če si odprtega duha, se zlahka prilagodiš okoliščinam, v katerih si se znašel, in vanje vneseš del svojega bistva. Seveda mi je marsikaj olajšano, saj imam ob sebi soprogo, ki je tukaj odrasla, zato mi je lahko temeljiteje razložila posebnosti slovenske kulture. A najpomembnejše je, da se znaš prepustiti in ponotrjaniti novo okolje. Najprej sva z ženo osem let živela na Švedskem, potem sva se za enako obdobje vrnila, se znova podala na drug konec sveta in poiskala izzive na Kitajskem, zatem še na Tajskem. To naju je obogatilo, in četudi sva živela v azijskem rajju, sva se dokončno ustalila v Ljubljani, kjer sem pod okriljem mednarodne šole ustanovil umetniško akademijo, ki krepi kreativni izraz.

Kaj vas je prepričalo, da se vrnete?

Klic Slovenije je bil premočan, saj gre za deželo z neprecenljivo naravo. Prestolnica z romantičnim mestnim jedrom te poboža ob vsakem sprehodu. Živeti v neposredni bližini Botaničnega vrta pa je svojevrsten privilegij, saj razdalje lahko obvladujem s hojo in se še bolj povežem z vsem, kar me obdaja. Malce težje se je bilo privaditi na zapleteno birokracijo in se vključiti v njen sistem. Ta se precej

razlikuje od švedskega, kjer je marsikaj poenostavljeno in prilagojeno prebivalstvu. Ampak mi je tudi to uspelo in priznam, da rodne grude že dolgo ne pogrešam. Ljubljana me je topla sprejela, v njej se nikoli nisem počutil kot tujec. Našel sem veliko novih prijateljev, ki prihajajo iz različnih držav, in vsi se strinjamo, da živimo na zelo posebnem koščku sveta.

»LJUBLJANA ME JE TOPLO SPREJELA, V NJEJ SE NIKOLI NISEM POČUTIL KOT TUJEC.«

Ustanovili ste Creative Arts Academy, na kateri ubirate svojstven način poučevanja. Kot multiinstrumentalist ste posvečeni glasbi. Se tukaj skriva veliko talentov?

Nemogoče je spregledati ves potencial, vendar ga tradicionalne prosvetne ustanove kvečjemu omejujejo, namesto da bi ga spodbujale. Zato smo se odločili, da bomo otrokom in odraslim ponudili povsem drugačen program. Z njim se želimo odmakniti od zastarelih navad, ki se oklepajo le principa pomnjenja. Naš način dela se iz glave spusti malce nižje. V srce. Pomembni so občutki, ne le razum. Ne osredotočamo se na napake, temveč iščemo navdih, lepoto,

toplino in predanost v tem, kar počnemo. Najsi bo to petje, ples, slikanje ali igranje instrumentov. Z brskanjem po čustvih se lahko dokopljemo do zaklada, ki se skriva v nas. Če nismo v dobri čustveni kondiciji, bomo težko ustvarjalni na različnih življenjskih področjih. Včasih imam občutek, da so se z oholim učnim procesom generacije učencev zaciklale v ponavljanje istih vzorcev, kot da bi bili na avtopilotu. S tem pa se oddaljujemo drug od drugega in predvsem sami od sebe.

Starši so navdušeni nad rezultati, ki jih nimate iz izbrano ekipo umetnikov. Zakaj je vaš pristop tako zelo občudovan?

Mednarodne izkušnje so me izklesale in mi dale širino. Šole pa otrokom in mladostnikom dajejo zgolj priokus tega, na kar smo se osredotočili pri nas. Nikogar ne obremenjujemo s teorijo. Ta je seveda osnova, na kateri gradimo, da učenci prepoznajo svoja občutenja. Bili bi presenečeni, kako malo je potrebno, da v nekom zanetiš iskrico strasti. Po večini že pridejo z gorečo željo, da hočejo izliti na površje svoja najpristnejša čustva in pokazati, kdo v resnici so. Naša odgovornost pa je, da jih pri tem ne obsojamo, ampak zagotovimo varno okolje vsakemu, ki se želi celostno izraziti.

Upokojitev sicer ne pride iznada, a je lahko travmatična. Nenadoma ni več obveznega jutranjega vstajanja, hitenja v službo, kar naenkrat je vse čisto drugače. Nikamor se ti ne mudi. Zjutraj lahko mirno spiš do devetih in še dlje, kar je super, a če nimaš družine in res dobrih prijateljev ali konjičkov, utegne biti ta prehod kar težaven, saj se povsem spremeni ritem življenja. Ena od dobrih odločitev v jeseni življenja je vpis na Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje, ki letos praznuje 40-letnico. V Ljubljani ima sedež na Poljanski cesti 6.

v nekdanji Ljubljani in pomembni Ljubljancani; Svetovne religije in verstva; Človek, zdravje, medicina; Razvijamo kognitivne sposobnosti; Razgibalna vadba; Od branja do pisanja; Ustvarjalno pisanje; Novinarstvo; Kaligrafija; Slikarstvo; Keramika; Angleščina, Francoščina; Italijanščina; Kitajščina; Nemščina; Ruščina; Španščina; Latinsčina; Računalniško izobraževanje in spoznavanje novih tehnologij. Skratka, ponudba je zelo raznovrstna, le pogum je še treba zbrati in se vpisati. Vpis je možen tudi med študijskim letom, če je v zeleni študijski skupini še kaj prostih mest.

Na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje ni preverjanja znanja. Večina predavalnic je na Poljanski cesti 6, druge pa so še v posameznih četrtih skupnostih, v Mestnem muzeju Ljubljana, Prirodoslovnem muzeju, na Javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, v Centru Rog in drugod. Predavanja so dopoldan in popoldan. V večini skupin je od 30 do 40 udeležencev, kjer se učijo tujih jezikov, računalništva, slikarstva, izdelovanja keramike, ustvarjalnega pisanja, novinarstva in medsebojnih odnosov, pa manj.

Z upokojitvijo se življenje ne ustavi

MIČA VIPOTNIK

Septembra potekajo vpisi, študijske dejavnosti se začnejo oktobra, končajo pa maja. Izobraževalna srečanja so enkrat na teden in trajajo po dve ali tri pedagoške ure, odvisno od vsebine programa. Poučujejo mentorji strokovnjaki za svoja področja, tretjina med njimi je upokojenih. Člani študijske skupine izberejo svojega predstavnika animatorja, ki povezuje med seboj člane skupine, mentorja in vodstvo univerze.

Študijski programi so zelo različni. Našteli jih bomo samo nekaj: Slovenska, evropska in svetovna zgodovina; Življenje

Starejši študentje se lahko preizkusijo tudi v prostovoljstvu. Društvu likovnih umetnikov Ljubljana lahko pomagajo postavljati ali podirati razstave, varujejo umetniška dela na razstavah, sodelujejo z Unicefom, pomagajo v Botaničnem vrtu. Kot je v radijski oddaji dejal eden od prostovoljcev: »Veste, v službi se že naveličate vseh ljudi in potem spoznate nove, slikarje, kustose. Življenje dobi nek nov smisel.« Zdaj se mojstri v slikarstvu in je kot avtor sodeloval že na več razstavah po Sloveniji.

Moja prijateljica obiskuje predavanja iz zgodovine že 20 let in letos nadaljuje. Vsakič odkrije kaj novega. Spoznala je kup zanimivih ljudi. S sošolci in mentorji so bili tudi na izletih po Franciji, Italiji in Nemčiji, kjer so si v živo ogledali pomnike preteklosti.

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje ima 54 enot, ljubljansko vodi Alijana Šantej. Z njo smo se pogovarjali sredi septembra, ko so še potekali vpisi. Ob tem je treba zapisati, da je omenjena univerza nevladna organizacija in da mora plačevati najemnine za prostore, kjer so predavanja, profesorje in vse drugo. Njihova vrata so odprta vsem, predhodna izobrazba ni pomembna.

Zakaj je učenje v starosti tako pomembno?

Učenje je pomembno v vseh življenjskih obdobjih. Z upokojitvijo se življenje ne ustavi. Ljudje imamo še naprej svoje želje, potrebe, cilje ... Želimo si strukturirati čas. Priporočljivo je, da se vse življenje učimo novih vsebin, kar je dobro za razvoj kognitivnih spretnosti. Tudi za upokojene strokovnjake, ki pri nas predavajo, je to delo pomembno. Počutijo se koristne, tudi po upokojitvi lahko vedoželjnimi starejšim študentom posredujejo svoje bogato strokovno znanje in izkušnje.

Katera področja starejši študentje najraje izbirajo?

Težko rečem, zanimanja so kar nekako enakomerno razporejena. Morda je malo več interesentov za digitalne spretnosti, brez katerih v današnjem času pač ne gre.

Koliko je bila stara vaša najstarejša študentka ali študent?

Pred leti smo imeli gospo, staro 97 let. Vpisala se je na zgodovino. Letos

se je vpisal gospod, star 94 let, ki obiskuje predavanja Zgodovina Balkana. Sicer pa so naši slušatelji stari od 55 let naprej, starostnih omejitev ni.

Koliko je vseh izobraževalnih programov, ki so na voljo starejšim študentom?

Vseh skupaj je 48.

Letos ste prejeli dve nagradi.

Študijski krožek Spoznajmo svoje mesto se lahko pohvali s plaketo mesta Ljubljane, ki jo je letos prejel za raziskovalni projekt Še ne videna Ljubljana. Projekt je pod mentorstvom Olge Paulič trajal dve leti, v njem je sodelovalo 18 starejših študentov, ki so odkrivali skrite kotičke naše prestolnice. Druga letošnja nagrada pa je Plečnikova nagrada mentorici arhitektki Meti Kutin za raziskovalno in ustvarjalno delo s študijsko skupino Trgi, ulice in stavbe okoli nas v projektu Mesto živi v ljudeh - pogledi starejših.

485 starejših

se je septembra vpisalo na Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje.

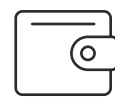
2100 slušateljev

obiskuje izobraževanja v Ljubljani.

15 do 40 udeležencev

je v posamezni skupini.

25 do 35 evrov

znaša letna šolnina.

Filmi, kava in dobra družba

Ko se na filmskem platnu odvrti odjavna špica, se prižgejo luči, ampak nihče ne gre domov. Zdaj je čas za pogovor s kakšno zanimivo gostjo ali gostom, ki se običajno nadaljuje še v kavarni Kinodvora. Tako potekajo Filmska srečanja ob kavi, namenjena starejšim ljubiteljem sedme umetnosti, ki so tudi odlična priložnost za navezovanje stikov in krepitev socialnih veščin.

TOMAŽ MIHELICH

Rana ura, zlata ura velja za tiste, ki se enkrat mesečno ob 10. ali 15. uri usedejo na udoben sedež pred velikim platnom dvorane v Kinodvoru in si ogledajo kakšen zanimiv novejši film, ki je dobra iztočnica za pogovore z gosti. Ti na dopoldanski projekciji potekajo v živo, vodita jih Toni Cahunek in Irena Matko Lukan, za obiskovalce popoldanskih projekcij pa jih posnamejo, da si jih lahko pozneje ogledajo na spletu.

Abonma so v Kinodvoru sicer zasnovali za upokojece, ampak se vanj lahko vpišejo tudi drugi, ki v kino raje zahajajo podnevi. Od oktobra do junija si skupaj ogledajo 10 žanrsko raznolikih filmov, o katerih potem teče beseda s filmskimi ustvarjalci ali ljudmi, ki so kako drugače povezani s tematiko, zajeto v filmu. »V prvi vrsti gre za delitev osebnih izkušenj, s katerimi gostje pomagajo gledalcem do globljega in širšega razumevanja videnega. Tako smo pričrta skupni refleksiji filma,« nam srečanja opiše Živa Jurančič, odgovorna za dostopnost in razvoj občinstva v tem javnem zavodu.

Debate o filmih, pa tudi drugih pomembnih in nepomembnih rečeh, se velikokrat začnejo že v kavarni pred vhomom v dvorano. Po njih je abonma konec koncev tudi dobil ime. Tam se tkejo nova prijateljstva, filmske in osebne zgodbe ljudi zblížajo in povežejo.

Program je zelo pester, vanj so vključeni res kakovostni filmi različnih žanrov, od

dokumentarnih, igranih, eksperimentalnih do animiranih, saj sodelujejo s festivalom Animateka. »Večina abonentov je z nami že od samega začetka, torej 15 let, pa jih še vedno z veseljem presenetimo s kakšnim nepričakovanim izborom. Lahko bi rekli, da je prvotni cilj celotnega projekta filmska vzgoja oziroma širjenje filmskih horizontov. Gledalci se skozi sezono srečajo s čim bolj bogatim spektrom zvrsti in tematik. Med filmi se znajdejo tako socialne drame kot lahkotnejše stvaritve, ki nam dajo misliti in se nas dotaknejo tudi na čustveni ravni,« razlaga sogovornica in opozarja na še en ključen dejavnik abonmaja. »V zrelem življenjskem obdobju je zelo pomembno, da ostanemo v stiku z družbo, kajti osamljenost je tihi morilec naših dedkov in babic. Zato vsem obiskovalcem abonmaja ponujamo brezplačno kavo oziroma čaj, kar simbolizira nekak uvod v medsebojno povezovanje. Zato jih vabimo, da se oglasijo že malce pred začetkom projekcij in poklepajo ter osvežijo odnose s starimi, pa tudi novimi prijatelji in znanci. Zavezali smo se, da bomo ustvarili platformo za neobremenjeno mreženje. Če vse skupaj strnemo v tri besede, potem imamo film, pogovor in druženje,« poudarja bistvo, ki so mu zavezani vse od leta 2009.

Izvedeli smo še, da se abonenti radi vključujejo v razprave in so pogosto pričrta zelo dinamičnemu vzdušju. Nekateri se opogumijo in zaupajo svoje izkušnje ali pa skozi kritično prizmo pogledajo na obravnavano problematiko. Navdihujoče pa je, da so letos začeli še projekt Kinodvor za gluhe in naglušne. Poleg slovenskih filmov s podnapisi na platnu spremljajo tudi pogovore, na katerih je še tolmač, ki tolmači v znakovni jezik. »Prve prilagojene projekcije smo izvedli na Filmskih srečanjih ob kavi, saj so motnje sluha pogosto povezane s starostjo. Odziv je bil zelo srčen in ustvaril se je občutek, da smo ljudje radi del nečesa lepega. Ob združitvi teh dveh programov je na koncu vedno sledil aplavz,« še doda naša sogovornica in namigne, da se jim lahko pridružite tudi vi.

LETOS SO ZAČELI PROJEKT KINODVOR ZA GLUHE IN NAGLUŠNE.

V abonma Filmska srečanja ob kavi se lahko vpišete do 23. oktobra pri blagajni Kinodvora na Kolodvorski 13. Cena abonmaja je 42 evrov, za abonente prejšnjih sezon in člane Kluba Kinodvor pa 36 evrov. Dopoldanski termin abonmaja je razprodan, na popoldanskem pa so še na voljo prosta mesta.

SABLJANJE JE ŠOLA ZA ŽIVLJENJE

MIHA ŠTAMCAR

Plemeniti šport sabljanje v našem mestu gojimo vse od časov Rudolfa Cvetka, prvega Slovence z olimpijsko medaljo. Osvojil jo je leta 1912 na polstnih olimpijskih igrah v Stockholmu, ko je bil kot član avstrijske sabljaške reprezentance v ekipnem tekmovanju s sabljo drugi.

Po prvi svetovni vojni je Cvetko na vrhuncu svoje športne poti opustil tekmovanje in se posvetil prenašanju znanja na mlajše rodove. Po razpadu Avstro-Ogrske je bilo sabljanje sicer v zatonu, a mu je leta 1926 na bazeru Ilirija uspelo zbrati ljubljanske sabljače, dve leti kasneje je ustanovil prvo organizirano sabljaško sekcijo pri športnem

društvu Ilirija, nato pa istega leta še Sabljaško zvezo Jugoslavije. Žal je še ena svetovna vojna pretrgala njegovo delovanje, vendar je takoj po njej skupaj z Metodom Mohorjem delo nadaljeval v športnem društvu Tabor. Ustanovljena je bila sabljaška sekcija Tabor, ki še danes gradi na njegovih prizadevanjih.

»Znana je Cvetkova misel, da sabljanje ni le šport, temveč zelo težka in učinkovita šola za življenje. Kot so mi razlagali njegovi nasledniki, je imel prav on največ zaslug, da se je sabljanje obdržalo in razvijalo,« je o pomenu našega najbolj znanega sabljača povedal Aljoša Cetinski, predsednik športnega društva Tabor, ki vodi tudi sabljaško sekcijo, v kateri trenirajo floret. Drugo, ki goji meč, pa vodi izkušen ukrajinski trener Sergej Smirnovski.

»Tretje orožje v sabljanju je sablja, a tega na Taboru ne treniramo. Orožja se med sabo razlikujejo že po videzu, predvsem rezila in rokobrani so pri vseh treh različni. Druga pomembna razlika je veljavna zadevna površina, tretja pa tehnika samega sabljanja, ki je prilagojena

posebnostim posamezne discipline,« je na najkrajši možni način razlike med orožji pojasnil Cetinski.

»Za sabljanje pravijo, da je fizični šah. Mene pri njem privlači dinamika dvoboja, saj moraš nasprotnika prebrati, ga pretentati, hkrati pa prilagajati taktiko njegovim reakcijam,« je o lepoti sabljanja povedal Jan Golobič, ki se je pred desetletjem spogledoval tudi z nastopom na olimpijskih igrah. »Kot v številnih drugih športih so tudi v sabljanju ena največjih težav finance. Tu se ves čas vrtimo v nekakšnem začetnem krogu, kajti da prideš do dobrega rezultata, potrebuješ finance, da pa pridеш do njih, potrebuješ dober rezultat.«

Golobič izhaja iz generacije, v kateri je bil tudi David Zupancič, zdravnik in pisatelj, ki ga danes najbolj poznamo po knjižni uspešnici Življenje v sivi coni. Pred leti je zmagal na tekmi za evropski pokal v Nemčiji, kar je bil takrat vrhunski dosežek. Tudi danes slovenski sabljači v mlajših kategorijah še posegajo po visokih mestih, do osipa pa pride ob koncu srednje šole.

»Želim si, da bi klub ostal v približno takšnih okvirih, kot je danes, in da bi se vanj vključilo čim več otrok. Radi bi jim ponudili kakovostno delo, brez pritiska tekmovanj. Za nas je najbolj pomembno, da spoznajo sabljaški šport in da se čim več gibljejo,« je o načrtih sabljaške sekcije na Taboru dejal Cetinski. »Dobrodošel je vsakdo, tudi starejši, saj pri nas deluje zelo močna rekreativna skupina. Otroci prvo leto pri nas dobijo plastične floretke in maske, kar je čisto dovolj, da se naučijo sabljaških prvin, starejšim pa opremo posodimo za tri, štiri mesece, da vidijo, ali jim ta šport ustreza.«

V sabljaško sekcijo Tabor, ki deluje na Taboru 13, lahko otroke začnete vpisovati ob ponedeljkih od 17. ure do 18.30 ali ob petkih od 16.30 do 18. ure. Odrasli se lahko vpisete ob ponedeljkih in četrtrkih od 20. ure do 21.30.

Prostor med preteklostjo in sedanostjo

Hangar nekdanjega letališča v Mostah je leta 2020 postal Arheološki center Muzeja in galerij mesta Ljubljane, v katerem začasno hranijo ostanke preteklosti, ki jih arheologi odkrijejo na območju MOL in nekaterih sosednjih občin.

NINA KOŽAR

Še preden vstopiva v stavbo Arheološkega centra MGML, s fotografom veva, da sva na pravem naslovu. Skozi njena velika okna vidiva več nadstropij polic, na katerih počivajo kamniti sarkofagi iz rimske Emone. Na vratih naju sprejmeta arheologa Metka Štrajhar in Martin Horvat.

»To je del starega moščanskega letališča, ki je bil leta 1993 razglašen za spomenik lokalnega pomena. Tamle čez cesto je nekdanji letališki stolp, mi pa smo v hangarju,« nama arheologinja predstavi stavbo na Letališki 9a. Ko so v letih 2017 in 2018 potekala izkopavanja na Gosposvetki cesti, se je pojavila težava, kam pospraviti vse tam najdene sarkofage. Nekaj časa so jih hranili v Cukrami, nato pa jim je MOL, ki je tudi ustanoviteljica MGML, v upravljanje odstopila to stavbo.

V svetlem predprostoru je polna omara barvnih fasciklov s starejšo arheološko dokumentacijo, ki so jo danes že nadomestili digitalizirani arhivi. Naprej po hodniku so pisarne. Skozi vrata na levi vstopimo v osrednjo dvorano. V njej so nanizane vrste polic, na njih pa škatle z oznakami, iz katerih lahko razberemo, kakšna je njihova vsebina. Nad nami je razpeta spomeniško zavarovana strešna konstrukcija s tramovi v križkraz vzorcu.

»Sem pride gradivo, ki ga na območju MOL izkoplje MGML ali kakšen drug izvajalec. Mi ga prevzamemo včasno hrambo, operemo, uredimo in obdelamo. Konzervatorji preverijo, ali so kateri od predmetov ogroženi, in jih zaščitijo, na koncu

tega procesa pa je kustos, ki mora vsak predmet pregledati, fotografirati in interpretirati, nato pa se odloči, ali bo šel na razstavo ali pa v depo Mestnega muzeja,« pojasni Martin Horvat.

V zadnjem delu prostora so velike vrste antičnega gradbenega materiala, ki so ga pred kratkim izkopali pri stavbi Drame, preden so jo začeli obnavljati. »V Sloveniji je zelo malo raziskovalnih arheoloških izkopavanj, večinoma gre za zaščitna izkopavanja, ko preteklost rešujemo pred bagri, cestami, vodovodi, električnimi vodi in novogradnjami. «Koliko vas imajo pa radi?« vprašam. Oba se nasmehmeta. »Ne preveč.«

Pogledamo še v pralnico, v kateri tokrat ni študentov, ki skrbno čistijo najdbe, in sušilnico, kjer je hladilnik za hrambo občutljivih kovinskih predmetov. Prostora ni nikoli preveč, zato si želijo še kakšno dodatno sobo, pa okna v zadnjem delu depoja. Najbolj pa bi jim koristila senčila na sprednjih oknih. Svetloba ne prizanaša občutljivim arheološkim najdbam, na katere je vse poletje sijalo močno sonce.

Preden se poslovimo, si lahko pobježimo ogledam kovinsko fibulo, zaponko, ki je zapenjala antično oblačilo, in nežno zlato zapetnico z modrimi in zelenimi jagodami. Nenavaden občutek je, ko v dlani držiš predmet, ki ga je pred davnimi časi držala neka druga roka. Čigava, bo verjetno ostalo uganka. »Pa pridite še kdaj, spomladi in jeseni imamo dneve odprtih vrat,« naju v slovo povabita arheologa. Vabilo seveda velja tudi za vas, dragi bralci.

OBČUTLJIVE KOVINE

V Arheološkem centru kovinske predmete, kot so nakit, novci in orodje, hranijo v hladilniku, saj so izjemno občutljivi za spremembo mikroklimne ob prenosu iz zemlje na zrak. Prednostno jih obravnavajo tudi konzervatorji. Najbolj občutljiva sta železo in bron, najmanj pa srebro in zlato.

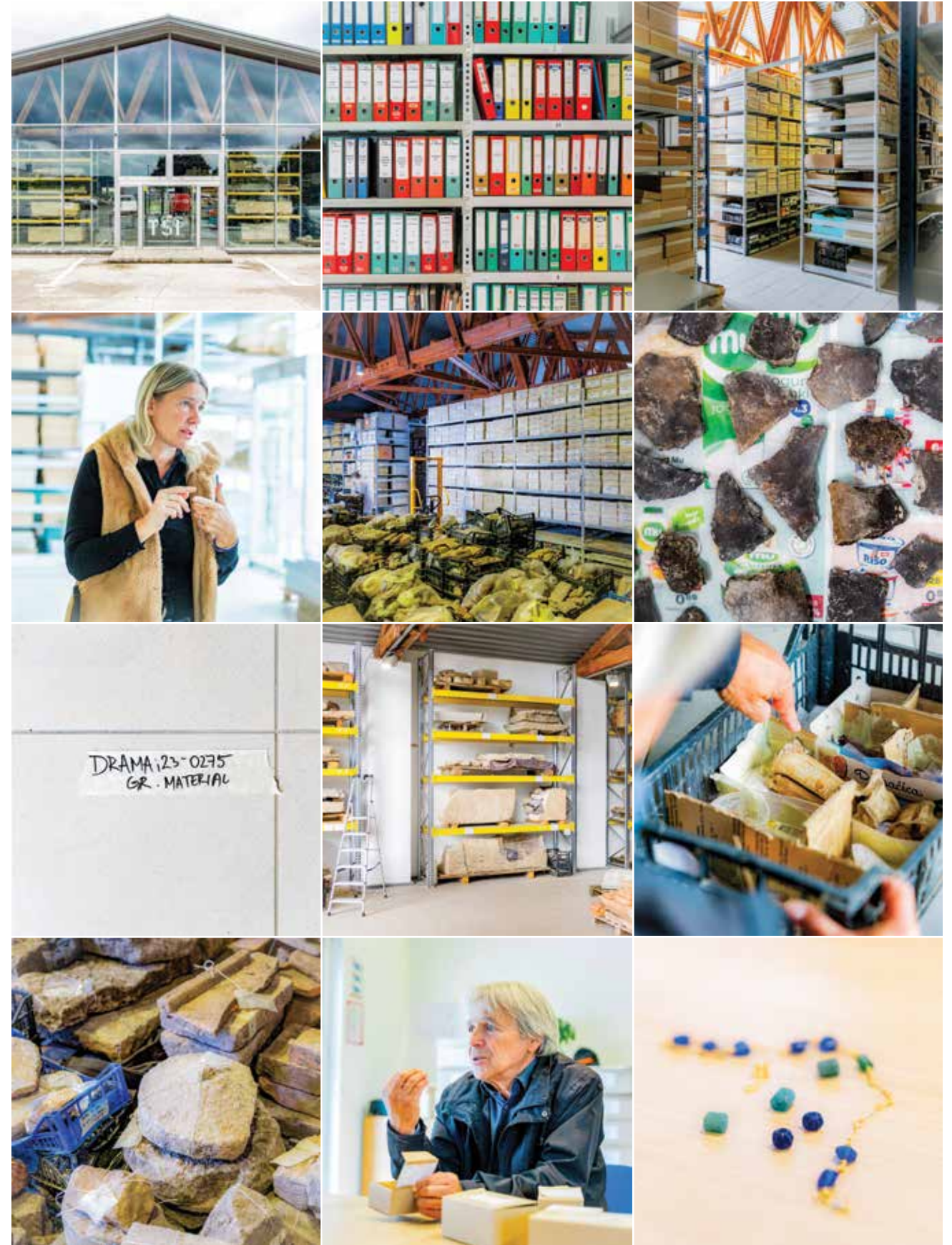
STRATIGRAFSKA ENOTA

Bolj kot sam predmet je arheologom zanimiv podatek, v kateri stratigrafski enoti oziroma zemeljski plasti je bil najden. Iz tega in podatkov, kot so oblika, okras, način žganja, lahko sklepamo o starosti najdbe.

OPREMA ZA ONOSTRANSTVO

V antiki so pokojnikom v grobove položili njihove najljubše predmete, nakit, hrano, posode, pijačo in kovance, da so lažje opravili pot v onostranstvo. Ravno ti kovanci pa zelo koristijo arheologom in zgodovinarjem, saj jim omogočajo lažje datiranje najdbe. Od srednjega veka naprej smo s krščanskimi pogrebi izgubili to tradicijo, zato je v grobovih iz tega obdobja tudi manj arheološkega gradiva.

Informacije o dnevih odprtih vrat v Arheološkem centru MGML najdete na spletni strani mgml.si v rubriki Dogodki.

Energija našega mesta

KATJA ŠOLTES

Ameriški novinar je po obisku Pariza leta 1878 poročal: »Električna luč je ostra kot sonce!« Pridušena svetloba plinskih svetilk je bila samo še za v filme. Ljubljana je dobila elektriko 1. januarja 1898. Čeprav toka ne proizvaja več, na Slomškovi ulici 18 še vedno stoji tista mestna elektrarna, ki je prva razsvetlila prestolnico.

Na vogalu Slomškove in Kotnikove sta jo po načrtih tvrdke Siemens & Halske zgradila podjetje Filipa Supanciča in Kranjska stavbinska družba. Najprej sta postavila dve dvorani, kasneje pa še dvonadstropni del s pisarnami. Opečni dimnik je meril kar 40 metrov v višino, takrat najvišje na Kranjskem. Elektrifikacija pa je bila proces, ki je naša življenja spreminjal hitreje, kot je termoelektrarna lahko rastla. Mestna elektrarna je po dobrih 30 letih delovanja postala premajhna za vse porabnike. Trmasto petrolejko je do začetka druge vojne tudi v gospodinjstvih nadomestila žarnica. Proizvodnja toka v Stari mestni elektrarni se je tako dokončno ustavila v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ko je začela delovati Termoelektrarna Toplarna Ljubljana.

Opuščeno dvorano Stare mestne elektrarne so v osemdesetih in devetdesetih letih vzljubili gledališčniki in filmarji. Krasen volumen z odrom in lesenim stropom je vedno pogosteje gostil najrazličnejše predstave in umetniške vsebine.

Zelo dejavna pri tem je bila Nevenka Koprivšek, svetovljanka in Ljubljancanka od glave do pete. Kadar ni bila po svetu, je svet pripeljala k nam. Zavod Bunker je ustanovila leta 1997, da bi razsvetljeval o naravi in družbi, vlogah in nalogah umetnosti ter okoljskih vprašanjih.

Po temeljiti prenovi, za katero je načrte izdelal arhitekt Matija Suhadolc, so Stara mestno elektrarno za javnost slovesno odprli avgusta 2004. Hkrati je bil namreč dosežen edinstven dogovor o sodelovanju

med gospodarstvom, politiko in kulturo: njeno dvorano so namenili potrebam sodobnih uprizoritvenih umetnosti. Na javnem natečaju jo je že štirikrat zapored dobil v upravljanje prav zavod Bunker, vsakič za pet let.

Prenovljene prostore vse leto polno zasedajo z delavnicami, predstavami, izobraževanjem in multimedijskimi dogodki. Njihov mednarodni festival sodobne odrske umetnosti Mladi levi pa v naše mesto vsako poletje prinese svež tok s svetovnih uprizoritvenih daljnovodov.

Tudi stara lepotica medtem ne spi povsem. Je tehniški in kulturni spomenik industrijske arhitekture 19. stoletja. V predverju si še vedno lahko ogledate del dimnika, turbine in nekaj njenih merilnih naprav.

Ko torej zagledate visok opečnat dimnik na vogalu Slomškove in Kotnikove, vedite, da ste prispeli v območje nizkih napetosti, povezovanja in sodelovanja. Dobrodošli.

STARA MESTNA ELEKTRARNA

LPP 2, 9, 12, 25, 27 - postajališče Kolodvor

BICIKELJ - Trg OF 12

Daleč naokoli ni mesta, ki bi na manj kot desetih kvadratnih kilometrih svojega središča bilo tako na gosto posejano z gledališkimi dvoranami. Morda londonski West End, a tisto so metropolitanske razsežnosti, medtem ko je tole tukaj naša zelena butična prestolnica. Vsa Ljubljana je oder, mi vsi pa gledalci.

SAŠA BRITOVŠEK

Gledališče

Ko Ljubljano opazuješ z Grajskega griča, razumeš, zakaj obiskovalci, očarani nad njeno ljubkostjo, pravijo, da je videti kot prizorišče pravljice. Vseeno se nam, domačinom, naše mesto zdi prej gledališko kot pravljico, saj je samo v osrčju mesta kar deset institucionalnih gledaliških odrov.

Ko se po Lutkarski poti ali pa s tirno vzpenjačo spustimo z Grajskega griča, nas na Krekovem trgu sprejme mogočno poslopje nekdanjega Mestnega doma. Danes je ta fotogenična znamenitost dom kar dveh mestnih gledališč. Prvo se je tam ustalilo Šentjakobsko gledališče Ljubljana, dragulj slovenske ljubiteljske kulture. Ustanovljeno leta 1920, je najstarejše ljubiteljsko gledališče ne samo v Sloveniji, ampak tudi v Evropski uniji. Če to ni zapis, ki pritegne turiste?! Ali pa to, da nikakor ne gre za še en teater, temveč prostor, kjer se srečujejo

PRAZNE, OBIČAJNO ČRNO OBARVANE ODRSKE DESKE SO PLATNO SCENOGRAFOV, KI MAJHNE IN PROSTRANE SVETOVE PRIPELJEJO PRED OBCINSTVO.

zgodbe, ustvarjalnost in strast, že stoletje dolgo pa tudi močan duh skupnosti in predvsem prijateljstva. Tam vsak korak po kamnitih stopnicah ali odrskih deskah odmeva skozi zgodovino in vsaka beseda nosi težo preteklosti, pa tudi prihodnosti. Čustva, spletki, smeh in solze, vse to in še več je Šentjakobsko. Umetniški vodja gledališča dr. Rok Andres je prepričan, da je vidno-nevidni »duh Šentjakobskega pravzaprav njegov vonj – po šminki, barvi, opranih kostumih, vonj arhiva, zaves, pa tudi vonj znoja, ljudi, hrane, filtrov reflektorjev... Šentjakobsko diši po zgodbah, življenjih, preteklosti in prihodnosti.«

Če se na stopnišču tega gledališča ušteješ med nadstropji ali zgrešiš vrata med razmišljanjem o gledališkem duhu, se mimogrede iz oči v oči gledaš z lutko. Na dolgih vodilih visi z obešalnika pod stropom in strmi z izbuljenimi očmi. Hodnik tam se odpira do malodane čudežne delavnice, ustvarjalnice, popravilnice. Tista porumenela stara vrata redkim gostom odškrne kipar, intermedijski umetnik in oblikovalec lutk, natančneje vodja lutkovne delavnice Zoran Srđić. Tudi on je spreten z vodikom marionetne lutke, četudi je stara skoraj 50 let, tako kot živo rdeči Skakač iz nabora lutk predstave Gugalnica, ki jih mojstri pravkar ponovno obujajo v življenje, saj bo v začetku prihodnjega leta spet zaživel marionetna predstava iz leta 1978.

Delo oblikovalca lutk Iztoka Bobiča nadzorujeta Sapramiškina prijatelja Veverica in Doktor Detel.

Vsaka od lutkarskih delavnic je polna mizarskega orodja. Tam so dleta, tesla, obličiči, pile, kladičva in sekirice pa pincete, čopiči in svedri, brusilke in objemke. Ostrino orodja mehča uporniška monstera na okenski polici, ki kdo ve kako dolgo že spremlja rojstvo stoterih lutk. Med njimi kdaj pa kdaj katera ni dobila vloge in je ostala na polici, lahko da visi v svoji zaprašeni bombažni vreči ali pa je že dobila mesto v Lutkovnem muzeju. Predstava Medvedek Pu, ki oktobra prihaja na program Lutkovnega gledališča Ljubljana, je ena takšnih dobrodošlih rešiteljic pred zaprašeno steno. Po motivih enega najslavnejših del za otroke se je drznega projekta lotil dramaturg in režiser Benjamin Zajc. Ustvaril je trajnostno uprizoritev, ki je svoj ustroj zgradila iz nikoli uporabljenih lutk in scenografskih kosov.

Lutkovno gledališče Ljubljana tudi po 76 letih še vedno gradi na stoletni tradiciji slovenskega lutkarstva in je z ustanovitvijo Lutkovnega muzeja postalo tudi uradni skrbnik

Zaodrje MGL Mestnega gledališča ljubljanskega

dragocene snovne dediščine. Čeprav je njihova večinska publika odrasla občinstvo, z lutkovnimi predstavami za odrasle soustvarjajo sodobno polje evropske uprizoritvene umetnosti. V svoj bogati repertoar dodajajo tudi izvirne dramske uprizoritve, ki si jih morda kdaj na skrivaj ogledajo celo kolegice lutke.

Pred 25 leti sta takratni sodelavec Lutkovnega gledališča, igralec, režiser in lutkar Robert Waltl, in režiser Ivica Buljan sklenila, da bosta ustvarila nov teater. Naprej teater dveh, a je ta z brstečimi idejami hitro rasel. »Od začetka sva načrtovala otroški program in postdramsko gledališče. Takrat je bilo prvič, da smo ta izraz prinesli v naše gledališče, pomeni pa malo drugačne predstave za odrasle, saj na oder prinaša nove tekste in na novo postavlja stare klasične drame,« se spominja Waltl. Sprva je imel Mini teater svoj dom na Ljubljanskem gradu, a se je deset let kasneje preselil v eno najlepših uličic v mestu, Križevniško. Danes ustanovitelja s ponosom gledata na vse umetnike, ki so v tem času ustvarjali v Mini teatru, in tudi zato ta ni prav nič mini, temveč maksimi in prepolni ljubezni do umetnosti. Waltl in Buljan pravita, da njune ideje še vedno ne usihajo, in tako v jubilejno sezono vstopajo s kar šestimi mladimi režiserji, ki skupaj s svojimi mladimi sodelavci pripravljajo šest vznemirljivih predstav v dramskem programu.

Če bi bilo naše mesto res prizorišče pravljice, potem bi se osrednja zgodba odvijala v bližini Zmajskega mosta, se nadaljevala na Tromostovju, na koncu pa bi »srečno živeli v najbolj razkošni hiši v kraljestvu«. Čeprav so mnenja različna in okusi še bolj raznoliki, se številni meščani strinjajo, da je to (vsaj za zdaj) ljubljanska operna hiša.

Ko se namenimo v gledališče, običajno poskrbimo za nekoliko bolj eleganten videz od vsakdanjega. Ko gre za obisk našega osrednjega glasbenega gledališča SNG Opere in baleta Ljubljana, še toliko bolj. Saj smo na elitni lokaciji, za bogatimi zidovi, v ekstravagantni dvorani. Umetniško ustvarjanje ponuja obiskovalcu razkošno kulturno doživetje. Kako vznemirljivo! Sploh ob misli, da v svetu velja opera za najvišjo obliko umetnosti, zato ji pritiče spoštovanje, ki se kaže z bontonom in oblačilno kulturo. Operne in baletne predstave svojo ekskluzivnost ohranjajo tudi z razkošno kostumografijo in

NA ERJAVČEVI SO USTVARJALNE DELAVNICE S ŠIVILJAMI, KROJAČI, KAŠERJI, SLIKARJI, MIZARJI, KLJUČAVNIČARJI IN TAPETNIKI.

pompozno scenografijo. Večino tega za Opero in balet ter za SNG Dramo izdelujejo v Gledališkem ateljeju SNG. Nekaj ulic južneje, na Erjavčevi, so namreč ustvarjalne delavnice s šiviljami, krojači, kašerji, slikarji, mizarji, ključavničarji, tapetnikom. Če v teh dneh odškrneš ena od vrat tamkajšnjih hodnikov, vidiš šivilje, kako na pisane kostume aplicirajo dodatke in čakajo na ustvarjalce Don Kihota, da jih pomerijo.

»Izdelovati za opero, balet ali dramo se razlikuje predvsem v funkcionalnosti. Medtem ko so predstave v Drami manj številne po zasedbi ter v bolj intimnem okolju in kontaktne, v Operi večinoma uprizorjajo dela, ki so bila že davno napisana in so vsaj videti bolj pompozna. Tam je že tradicionalno na odru precej več nastopajočih – solisti, zbor, orkester, včasih tudi kak baletni plesalec. Scenografija je mogočna, celostna in običajno prikazuje večji prostor dogajanja,

kot so na primer mestni trgi,« ob obisku ateljeja pripoveduje njegov vodja Matjaž Arčan in dodaja, da se kostumi za ene, druge ali tretje razlikujejo tudi v funkcionalnosti – tisti za pevce zahtevajo razpon prsnega koša, za plesalce skoraj čudežno elastičnost in navidezno lahkotnost, za dramske igralce pa naj bi bili kostumi videti čim bolj vsakdanji.

Kljub skrivnostnemu zakulisju in labirintom zaodrja se gledališka magija odvija na odru. Prazne, običajno črne obarvane odrske deske so platno scenografov, ki majhne in prostrane svetove pripeljejo pred občinstvo. V drugem največjem mestnem teatru, Mestnem gledališču ljubljanskem, je ena od tistih, ki skrbijo za takšno preobrazbo, scenografinja Urša Vidic. V zadnjih letih je postala nepogrešljiva sodelavka vseh treh osrednjih ljubljanskih gledališč – SNG Drame Ljubljana,

Mestnega gledališča ljubljanskega in Slovenskega mladinskega gledališča. Na prvi premieri nove sezone MGL je v predstavi Kazimir in Karolina občinstvo presenetila z vrtljivo ploščadjo na odru. Ustvarila je prizorišče v prizorišču. Pravi, da je snovanje scenografskih rešitev vsaj še enkrat tako dolgo kot proces vaj za uprizoritev, če ne še več. »Z režiserko predstave Nino Rajić Kranjac sva obračali mnoge rešitve, pregledovali širok nabor referenc, brskali po likovni zakladnici Oktoberfesta in časa pred drugo svetovno vojno, ki ga opisuje dramsko besedilo. Vrtljivi oder se je tako izkazal za najboljšo možno rešitev za uprizoritev, ki jo snujemo.« Gledalci smo dobili nekaj, kar deluje kot atrakcija zabavišnega parka, po drugi strani pa odpira tudi širša asociativna polja in pomene. Vrtljivi oder je še en igralec, tisti, ki določa gibanje in ritem. Uršina scenografija ne nosi dokončnega in enoznačnega sporočila, temveč odpira prostor razmisleka. Ne nazadnje ni malo ponavljajočih se zgodovinskih dogodkov. Vrta se planet, vrta se čas in tla pod nogami.

Dela Vidičeve so pustila pečat tudi v izjemnih scenografijah na odru Slovenskega mladinskega gledališča, prvega poklicnega gledališča za otroke in mladino v Sloveniji. Kasneje pa se je preoblikovalo v odmevno eksperimentalno gledališče. V sezoni, ki jo pravkar začnemo, se v laboratoriju Mladinca sprašujejo, kje mi živimo. Med vrtnami, v čakalnicah, stanovanjih, ki niso več domovi, ampak naložbe? Morda. Dokler bodo v tem gledališču iskali odgovore, bodo s svojo publiko vedno nekaj korakov pred resničnostjo, ki nas hoče ujeti v svoje meje.

Z veliko neučakanosti smo si gledalci SNG Drame Ljubljana vendarle lahko potešili radovednost in odgovorili na vprašanje: kam se je Drama preselila. Nadomestni prostori prebujajo kulturno življenje tudi v doslej zgolj delavski mestni četrti Šiške. Tam so Veliki oder in Mala Drama s pripravajočima foyerjema, dva vadbena odra, garderobe za igralski ansambel, prostori za delo tehničnih in podpornih služb, pisarne, tudi Drama Kavarna z zunanjo teraso in seveda interni lokal za zaposlene. Po obdobju negotovosti in životarjenju v dotrajani stari mestni lepotici zdaj osrednje slovensko dramsko gledališče spet diha s polnimi pljuči v sodobnih, funkcionalnih, trajnostnih, celo razkošnih prostorih.

Šentjakobsko gledališče Ljubljana *Krekov trg 2*

Šentjakobsko gledališče je več kot le najstarejše ljubiteljsko gledališče v Evropski uniji. Je simbol ljubezni do gledališča in močan steber ljubljanske kulturne identitete. Šentjakovski oder je bil nežna zibelka in prva spodbuda številnim danes profesionalnim gledališkim zvezdnikom. Vseeno je ljubiteljstvo tukaj sinonim za strast in predanost, za avtentičnost, srčnost in entuziazem. Vse to se že več kot stoletje dolgo odraža v energiji gledališča, ki je znano po komedijah, dramah in celo eksperimentalnih delih za vse generacije gledalcev.

SITI Teater BTC *Ameriška ulica 3*

Gledališki oder v BTC Cityju je bil leta 2000 videti kot kulturni vsiljivec v poslovnem in nakupovalnem središču na obrobju mesta. Danes je to živahen kulturni prostor, ki zadovoljuje želje raznolikega občinstva. Nekoč skromno vznikli fenomen zasebnega gledališča je ambiciozno rasel, ekipa se je širila in poleg lastnih produkcij so svoj program bogatili tako z uveljavljenimi franšiznimi predstavami kot tudi z bolj zahtevnimi in manj komercialnimi.

SNG Opera in balet Ljubljana *Župančičeva 1*

V najbolj razkošni stavbi kulturnega središča mesta domuje osrednje slovensko glasbeno gledališče. Prostor, kjer svojo duhovno hrano najdejo ljubitelji ene najbolj zahtevnih glasbenih zvrsti, daje ekskluzivno možnost, da se ti potopijo v čas in prostor zgodbe, ki jih pripovedujejo klasični avtorji izvajanih del. Ljubljanska Opera in balet se ponaša z obširnimi repertoarjem opernih, baletnih in koncertnih del iz sodobne in klasične glasbeno-gledališke ustvarjalnosti.

Mini teater Ljubljana *Križevniška 1*

Mini teater je skupaj z gledališčniki Križevniško ozelenil in polepšal, da je postala magična, prava mestna zanimivost, ki slavi lepoto in umetnost. Takoj ko se je z ljubljanskega gradu, kjer je v čudoviti dvoranici gostoval desetletje, preselil v neposredno bližino Križank, je bilo jasno, da je našel pravi dom. Kar je bil včasih teater dveh, je postal teater občudovanja mnogih, mesto združevanja raznolikosti, teater z železnim repertoarjem za najmlajše in z vznemirljivimi dramskimi izkušnjami za odrasle gledalce.

Slovensko mladinsko gledališče *Vilharjeva cesta 11*

Mladinc velja za klenega večno mladega Bežigrajčana, ki s svojo četrtno skupnostjo diha, se povezuje, jo celo obdaruje. Že vrsto let velja za prostor, kjer se ne premikajo zgolj meje odra, ujetega med stopnišči nekdanjega semenišča, temveč tudi meje razmišljanja, družbenih norm in umetniške svobode. Predstave tam niso le gledališki dogodki, temveč priložnost za tiste, ki želijo tudi umetnost izkusiti s čim več čutili. Tako umetniki kot tudi obiskovalci SMG-ja si upajo poprijeti za orodje sprememb in zato so vedno nekaj korakov pred resničnostjo.

Gledališče Glej *Gregorčičeva 3*

Gledališče Glej je najstarejši neinstitucionalni oder v Sloveniji, a so tamkajšnji ustvarjalci vse prej kot staromodni. Butično gledališče ima prostore v srcu Ljubljane v kulturni četrti Soteska, kjer z nenehnim raziskovanjem gledaliških formatov preizkuša in premika meje uprizoritvene umetnosti. Glej v intimni male dvorane zagotavlja neposreden stik med nastopajočimi in gledalci. Avtentičen stik vzpostavlja tako, da avtorjem ponuja prostor, kjer lahko ustvarjajo brez kompromisov, in odpira vrata pogumnim idejam.

MGL Mestno gledališče Ljubljansko *Čopova 14*

MGL je gledališče mestnega središča. Ustanovljeno kot drugo dramsko gledališče Ljubljane, že 75 let povezuje meščane in številni Ljubljančani so vse življenje zavezani svojemu lokalnemu gledališču, ki je nekoč zraslo na skromnem odru s skupino zagrehtih igralcev in študentov Akademije za gledališče. Danes je to moderno gledališče, ki za svoje zveste (in vedno dobrodošle nove) gledalce vsako sezono odigra okrog 400 izvedb predstav.

SNG Drama Ljubljana *Litostrajska 56*

Drama bo, zagotavljajo v SNG Drami Ljubljana. Za številne ljubitelje gledališča pa je Drama še vedno tudi dama, čeprav je morala za nekaj časa zapustiti svoj secesijski dom na Erjavčevi cesti 1, medtem ko čaka na njegovo popolno prenovu. Osrednje dramsko gledališče v Sloveniji vstopa v prelomne čase na nadomestni lokaciji v Šiški. Dramin kolektiv se je že ustalil v doslej delavski mestni četrti, kamor prinaša novo življenje: kulturno, kreativno, pogumno in ne nazadnje radovedno.

Lutkovno gledališče Ljubljana *Krekov trg 2*

Slovensko lutkarstvo je bogata zakladnica, grajena na stoletni tradiciji. V Ljubljani imajo lutke svoj dom v Lutkovnem muzeju na ljubljanskem gradu – tam so tiste že upokojene – in v Lutkovnem gledališču pod njim, kjer stanujejo zaposlene lutke ter njihovi stanovski kolegi igralci in animatorji. LGL svoje predstave, ne le lutkovne, tudi dramske gledališke predstave za otroke in mladino, prikazuje na kar šestih prizoriščih, med katerimi je tudi tunnel pod ljubljanskim gradom.

Plesni teater Ljubljana *Prijateljstva 2a*

Na Prulah, streljaj od mestnega jedra, svoje gibko življenje uživa gledališče za sodobni ples. Plesni teater Ljubljana je mehko gnezdo bodočim plesnim ustvarjalcem in učilnica domačim koreografom sodobne plesne umetnosti, ki glas o plesnem mestu nosijo na bleščeče svetovne odre od New Yorka do Berlina. Kdo bi rekel, da je PTL že zrel tridesetletnik?! Raziskuje telo, gibanje, um in čustva, ko ustvarja zgodbe brez besed, ob tem pa svojo zvesto publiko navdušuje v dvorani navdih in užitka.

FILMI NA KRILIH PAPIRNATIH AVIONOV

Jesen na Kolodvorsko 13 prinese Kinotrip, en hud festival, ki ga za mlade pripravljajo mladi. Petnajst filmskih ljubiteljc in ljubiteljev je izbralo filme, ki si jih boste med 17. in 19. oktobrom ogledali v Kinodvoru, ob tem pa klepetali s filmskimi gosti in se v tamkajšnji kavarni družili ob glasbi. Obeta se tudi turnir v metanju papirnatih avionov. Na njih vas bodo ponesli nad valove morja in oceana, poslušali boste zvok škržatov in zrlili v mistično svetlobo, se podali na filmsko odisejajo po ulicah Budimpešte, z vetrom v laseh lovili ravnotežje med Zemljo in vesoljem, na igrišču družbe silovito preigravali zakoreninjena pravila, čisto na koncu pa z iskricami humorja strmoglavili sredi sovražne urbane džungle. Program festivala, na katerem na filmskem platnu zažarijo zgodbe mladih, najdete na spletni strani kinodvor.org, kjer lahko kupite tudi vstopnice.

Zgodba o znamenitem violinistu

V življenje in delo priznanega violinista Dejana Bravničarja (1937–2018) se je v svoji knjigi Vdih lepote poglobila Veronika Brvar. Poleg portretiranja družbenih razmer, v katerih je violinist dozorel in deloval, piše tudi o njegovem odraščanju v znameniti ljubljanski družini, ki je slovela po prostranosti duha in svetovljanstvu. Mama Gizela Bravničar je bila primabalerina SNG Opere in baleta Ljubljana ter ustanoviteljica Srednje baletne šole, oče Matija Bravničar pa slovenski skladatelj in akademik SAZU. Violinistovo pot v knjigi poleg slikovite pripovedi dokumentirajo tudi izbrani navedki iz kritik v domačem in tujem tisku ter pričevanja njegovih kolegov, študentov in sopotnikov. Knjigo lahko kupite v dobro založenih knjigarnah ali na spletni strani slovenska-matica.si.

Godibodi po novem v Klubu CD

Festival sodobne avtorske in etno glasbe se po bivanjih v Stari elektrarni, Lutkovnem gledališču Ljubljana, Hostlu Celica in Hribarjevi dvorani Ljubljanskega gradu letos seli v Klub Cankarjevega doma na Prešernovi cesti 10. Tam boste 22. in 23. oktobra lahko uživali v sveži glasbi res zanimivih domačih izvajalcev. Nastopili bodo ljudska godca, ruralna razgrajača in tankočutna slavčka Tomaž Hostnik in Matija Krečič, pa kantavtorica KiKi, katere pesmi so pravzaprav čudovite pripovedke, zasedba Nakána, sestavljena iz samih izjemnih glasbenikov, in skupina Belin, ki bo predstavila svoj novi album z naslovom Ciganka. Vstopnice za oba koncertna večera kupite na spletni strani cd-cc.si.

NOVE KOLEKCIJE NAŠIH NAJBOLJŠIH MODNIH OBLIKOVALCEV

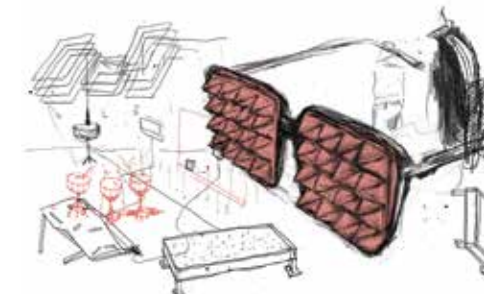
V Centru Rog na Trubarjevi cesti 72 bo do 11. oktobra potekal jubilejni deseti Ljubljanski teden mode, ena najpomembnejših družabnih prireditev v mestu, ki ima tudi zelo pomembno vlogo pri razvoju slovenske modne industrije. Modni navdušenci in tisti, ki se radi pokažejo v družabni kroniki, si bodo ob robu modne piste ogledali 43 predstavitev kolekcij priznanih domačih in tujih modnih oblikovalcev. Poleg že prepoznavnih znamk, kot so Kiss The Future, JHK Identity, AlmiraSadar, SariValenci, Petja Zorec, Things I Miss, Draž, JSP in Made in Anselma, bodo svoje kreacije prikazali še študenti Naravoslovnotehniške fakultete in Fakultete za dizajn. Program tedna mode si lahko ogledate na spletni strani ljfw.org, če vam bo kakšno oblačilo posebej všeč, pa ga lahko kupite v trgovini LJFW.shop, ki je prav tako v Centru Rog.

Dobrodelni koncert OVITA zanjo

Mateja Lasič je zdravnica kirurginja v ginekologiji in porodništvu. Na dežurstvih v porodnišnici je priča moči ženske, ki podari novo življenje, v rednem delovniku pa moči ženske, ki se spopada z diagnozo raka na rodilih. Njena strast je tudi klavir, zato je skupaj s priznanimi strokovnjaki, bolnicami in znanimi osebnostmi ustanovila projekt OVITA, s katerim želi povezati ljudi, z ozaveščanjem skrbeti, da bi bilo teh bolezni rodil čim manj, ter prispevati k najboljši možni obravnavi, zdravljenju in podpori žensk z raki rodil. 14. oktobra vas vabi v Cankarjev dom na Prešernovi cesti 10 na dobrodelni koncert OVITA zanjo, na katerem bodo poleg nje nastopili še simfonični orkester Grex Symphonicorum Univerze v Ljubljani, violinistka Anja Bukovec, Bojan Cvjetičanin iz skupine Joker out, Tomi Meglič iz skupine Siddharta, violončelistka Sara Čano, saksofonistka Maja Žerjav ter vokalni skupini Katrinas in Muze. Zgodbe ljudi, ki so s svojimi dejanji zaznamovali marsikatero življenje, pa bo pospremila glasba skladatelja Hansa Zimmerja, ki jo bo posebej za ta dogodek aranžiral za emmyja nominirani skladatelj Anže Rozman. Vsa zbrana sredstva bodo namenjena ozaveščanju javnosti o teh boleznih, podpori stroke in bolnic ter nakupu nujno potrebne medicinske opreme in kirurških instrumentov. Vstopnice lahko kupite na spletni strani cd-cc.si.

Matej Stupica zažiga v Vžigalici

V Galeriji Vžigalica na Trgu francoske revolucije 7 si do 17. novembra lahko ogledate razstavo Toplice interdisciplinarnega umetnika in ilustratorja Mateja Stupice. S prepletanjem risbe, objekta, videa, zvoka, besedila zložanke in samega galerijskega prostora se osredotoča na večplastnost pomenov, saj naslov Toplice lahko pomeni udobje, rehabilitacijo in umik iz vsakdana. Namenoma izgubljen v angleškem prevodu terms pa ga lahko razumemo tudi kot pogoje, s katerimi se pogosto strinjamo nevede, kljub temu da vplivajo na različne ravni našega bivanja.

V ČETRTHNIH SKUPNOSTIH SE DOGAJA. PRIDRUŽITE SE!

BEŽIGRAD

Noč mladinskih centrov - samoobramba in sproščanje za dekleta

V Četrtnem mladinskem centru Bežigrad pripravljamo delavnici samoobrambe in joge. Namenjeni sta predvsem ženskam, starim od 15 do 29 let, in sta primerni za vse ravni pripravljenosti. Prijave so dobrodošle na e-naslovu: cmbezigrad@mldizmaj.si.

18. oktobra od 17. do 19. ure in od 19.30 do 21.30

Mladi zmaji Bežigrad, Vojkova 73

CENTER

Spominska slovesnost ob spomeniku 24 talcev

V sklopu Dneva ČS Center vas skupaj z ZZB NOB Ljubljana Center vabimo na spominsko slovesnost ob spomeniku 24 talcev.

14. oktobra ob 16.30

Ulica talcev

ČRNUČE

Zapojmo še sosedovo

Međimursko kulturno-umetniško društvo Ivan Car Ljubljana in ČS Črnuče vabita na 11. koncert ljudskih pesmi Zapojmo še sosedovo, s katerim občinstvu približujeta različno pevsko in kulturno dediščino drugih narodov, hkrati pa ohranjata kulturno dediščino svojega naroda.

12. oktobra ob 18. uri

Kulturni dom Črnuče, Dunajska 367

DRAVLJE

Krog boginj vrtnic

Vabljenе vse ženske, ki se želijo sprostiti, napolniti z energijo, aktivirati, dobiti odgovore na svoja vprašanja in si izmenjati izkušnje, predvsem pa družiti v krogu zaupanja. Več informacij dobite pri energijski terapevtki Stanki Mlakar na številki 030/996 127.

Vsak petek od 17. do 19. ure

Dom krajanov Dravlje, Draveljska 44

GOLOVEC

Kaj lahko ti storiš za svet brez smeti

Na predavanju Ekologov brez meja boste na sproščen in zabaven način odkrili drobne, a izjemno pomembne korake, s katerimi lahko vsak od nas zelo enostavno poskrbi za manj smeti. Cilj predavanja je, da vsak udeleženec v vsakdanjem življenju udejani vsaj eno novo okolju, zdravju in denarnici prijazno prakso.

15. oktobra ob 17. uri

Center ČS Golovec, Pesarska cesta 14

MOSTE

Ne meč' mo hrane stran!

Na predavanju Ekologov brez meja o zavrženi hrani bomo poudarili problematiko nastajanja zavržkov hrane v gospodinjstvu in ponudili praktične nasvete za pravilno shranjevanje, pametno nakupovanje in porabo ostankov.

22. oktobra ob 17. uri

Dom krajanov Fužine, Preglov trg 15

POSAVJE

Klekljanje - idrijske čipke

Če se želite naučiti umetnosti klekljanja ali izpopolniti svoje znanje, se nam pridružite. Z vami bo idrijska klekljarica z dolgoletnimi izkušnjami. S seboj prinesite dobro voljo in pribor, ki ga potrebujete za ustvarjanje čipk.

Vsak četrtek od 17. do 19. ure

Sedež ČS Posavje,

Bratovševa ploščad 30

RUDNIK

Dan odprtih vrat centra aktivnosti za starejše

Vabljeni na dan odprtih vrat, kjer boste lahko obiskali dejavnosti, ki potekajo pri nas, ob 11. uri pa bomo izvedli tudi promocijo namiznega tenisa za starejše. Za več informacij lahko pišete na e-naslov dcarudnik@gmail.com.

5. novembra od 12. do 14. ure

DCA Rudnik, Pot k ribniku 3A

SOSTRO

Kostanjevi nedelji

TD Besnica - Janče vabi na kostanjevi nedelji. Na drugi nedelji bo za razvedrilo skrbel ansambel Razgled, organizirana bosta razstava sadja in jesenskih plodov ter nastop otrok PŠ Janče. Na tretji nedelji pa bo igral ansambel Petra Finka, prirejajo pa še prodajo pridelkov Sadne ceste, iskanje skritega zaklada in druge igre.

13. in 20. oktobra od 11. do 17. ure

Pred planinskim domom na Jančah

ŠENTVID

Koncert »4(0) v vrsto«

Vabljeni na koncert KD ženski pevski zbor Svoboda Vižmarje - Brod z zborovodjem Klemenom Jerincem in gosti.

16. oktobra ob 18. uri

Ljudski dom Šentvid, Prušnikova 99

ŠMARNNA GORA

Kdor poje, zlo ne misli

Prireditev »Kdor poje, zlo ne misli« bo prvi dogodek v okviru tradicionalnih Tacenskih večerov, na katerem bo KUD Tacen gostil tri pevske zборе.

20. oktobra ob 18. uri

Dvorana Gasilskega doma

Tacen, Pločanska 8

Novice, različne informacije, pa tudi mesečni napovednik vseh dogodkov v četrtnih skupnostih na območju MOL so na spletni strani ljubljanasi.si/moja-ljubljana/cetrne-skupnosti-v-ljubljani.

Vsi navedeni dogodki so brezplačni.

Pozor, živali prečkajo cesto!

Društvo Dinaricum s projektom »Jež, kam greš?« prebivalce MOL vabi k sodelovanju pri zbiranju podatkov o povozenih živalih. Največja žrtev cestnega prometa je beloprsi jež, ki se premika počasi in tako hitro konča pod avtomobilskimi kolesi.

ŽIVA HANC, RUDI KRAŠEVEC

Namen naravovarstvenega projekta »Jež, kam greš?« je z ozaveščevalnimi akcijami, zbiranjem podatkov s pomočjo občanov in obsežnim terenskim delom ugotoviti, kje so najbolj nevarna mesta za živali, nato pa predlagati rešitve, s katerimi bi zmanjšali njihovo ogroženost.

Prometne povezave, v katerih ljudje vidimo koristi, so pogosto postavljene neposredno v življenjski prostor živali in pomenijo nevarno oviro na njihovih poteh do hrane, parjenja ali pri sezonskih selitvah. Živali se nevarnosti ne zavedajo, za prečkanje prometnih povezav pa pogosto plačajo najvišjo ceno. Poleg povečane smrtnosti ceste in železniške proge tudi zmanjšujejo ali onemogočajo povezanost živalskih populacij.

Najbolj nazoren primer so »črne točke« – cestni odseki, kjer prihaja do množičnih

povozov dvoživk v času spomladanskih in jesenskih selitev. Dvoživke se spomladi odpravljajo iz gozdnih prezimovališč do mrestišč, kjer v vodo odlagajo jajca. Na pot se odpravijo vse hkrati, kar pomeni, da se lahko na deževen večer velik del populacije znajde na cesti in ob gostem prometu jih lahko le v nekaj urah mnogo klavirno konča. Število žrtev vsako pomlad verjetno preseže več 100.000 po vsej državi.

Žrtve povozov so praktično vse skupine živali, od nevretenčarjev do velikih sesalcev. Za prečkanje ceste nekatere manjše živali potrebujejo več minut. Na primer ježi, ki lahko na noč sicer prehodijo do kilometra in pol, se premikajo počasi in se pogosto ustavljajo. A tudi večje in hitrejše živali niso nič manjkrat žrtve trkov z vozili. Najpogosteje so to srne, ki se cest ne izogibajo. V povprečju je na naših cestah na vsaki dve uri povožena ena srna. Promet ne prizanaša niti letečim živalim, kot so ptice, netopirji in žuželke.

Z večanjem cestnega omrežja, hitrosti in gostote prometa se grožnja le povečuje. Pri nas večina cest nima ustreznih struktur, ki bi živalim omogočale varno prehajanje cestišča, zato je treba čimprej in v čim večjem obsegu začeti izvajati ukrepe za zmanjševanje verjetnosti povoza. Pri gradnji prometnic oziroma pri njihovih obnovah je treba zagotoviti strukture za preprečevanje ali

nadziranje prehajanja ter varne podhode ali prehode za živali.

Tudi vozniki lahko veliko storite, da preprečite trke vozil z živalmi. Na območju divjih živali bodite pozornejši, še posebej ob mraku ali zori, ko so številne živali najbolj aktivne. Takrat zmanjšajte hitrost, povečajte varnostno razdaljo, uporabljajte dolge luči, ki osvetlijo večjo površino ceste, in vozite bližje sredinski črti, da se izognete trkom z živalmi. Upoštevajte opozorilne prometne znake na mestih pogostih prečkanj v bližini gozdov, mokrišč ali potokov. Pozorni bodite na odsevne oči živali, ki so vidne iz daljave. V času spomladanskih selitev dvoživk se ob večernem in jutranjem času izogibajte črnim točkam. K zmanjšanju števila vozil v prometu pa seveda prispevate tudi z uporabo javnega prometa.

Pri projektu »Jež, kam greš?« lahko sodelujete tako, da na spletni strani iNaturalist.org ali z aplikacijo iNaturalist v skupinah Seznam povozenih živali - Dinaricum ali Opažanja živali - Dinaricum zabeležite lokacijo, kjer ste opazili povožene živali.

Tudi junakinje včasih poiščejo pomoč.

Duševno zdravje ne bi smelo biti zgolj breme posameznika. Zato je prav, da o svojih občutkih spregovorimo na glas.

V Mestni občini Ljubljana podpiramo organizacije, ki si prizadevajo k zmanjševanju stigme in prisluhneje osebam s težavami v duševnem zdravju. Na tej poti nismo sami, prehodimo jo z rama ob rami.

Mestna občina
Ljubljana

Kontakti pomoči

